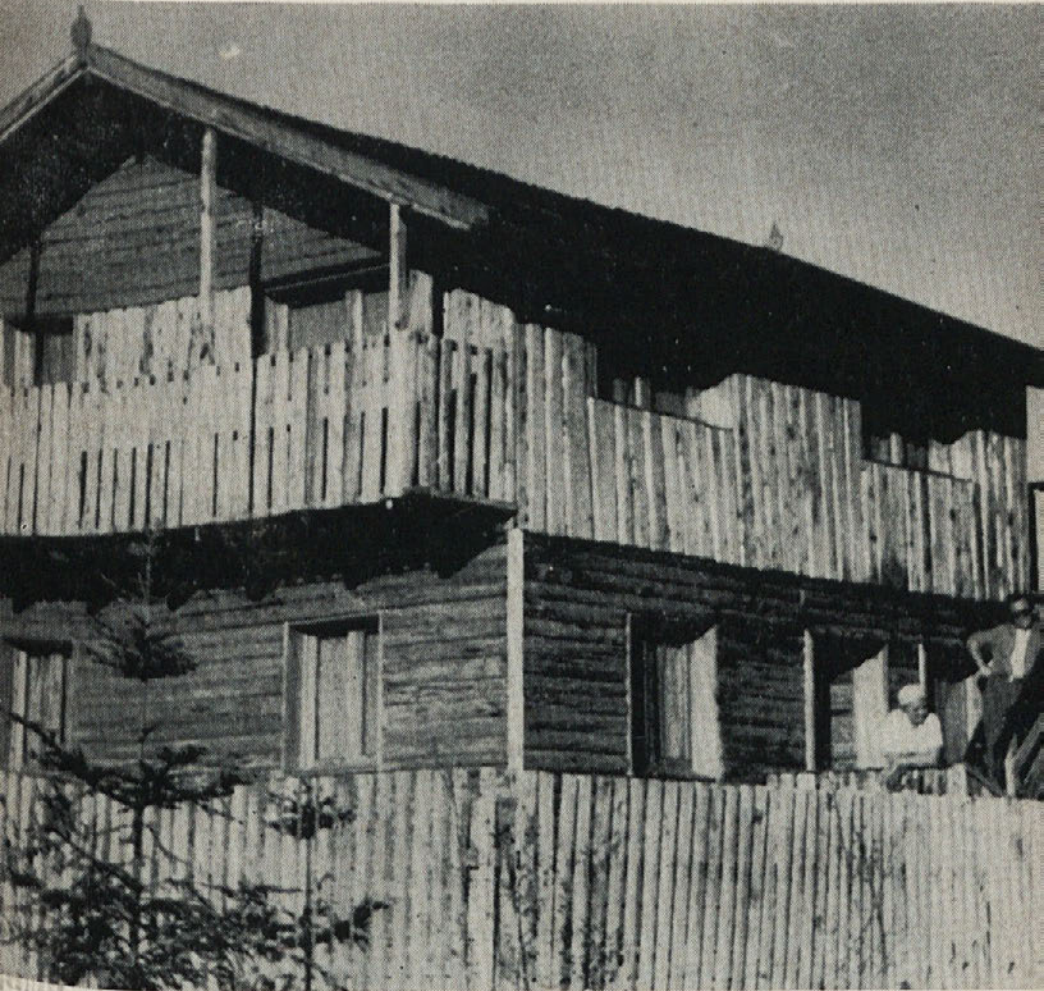

Taboo

¡Libres del mundo, uníos! Por Dios - Pueblo - Patria

1972

EL FORTIN

Št. 4

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TAVOR je list in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—::—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158. Buenos Aires Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.109.310

—::—

Naročnina: Južna Amerika 15 pesov ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 7,00 dolarjev; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—::—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: T. E. 796-7513.

NASLOVNA SLIKA

V lepi dolini El Bolsón, provinca Río Negro, kakih 2000 kilometrov južno od Buenos Airesa na prijaznem Budinekovem posestvu „Triglav“ stoji nov slovenski počitniški dom „Tabor“, ki ga je lastnik g. Vbjeteh postavil v spomin pobitim domobrancem.

PORAVNAJTE NAROČNINO

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Abril 1972

BUENOS AIRSE

April 1972

Penetración Económica Soviética en América Latina

Durante los dos años últimos (1970-71), los Soviéticos han doblado sus actividades económicas en el continente latinoamericano: sus créditos han aumentado el 100% y los otorgados a los países latinoamericanos por los satélites europeos de la U.R.S.S. aumentaron a su vez el 93%, mientras su comercio en 1972 deberá doblar respecto al año precedente.

Cuba continúa siendo, desde luego, un caso aparte, ya que sólo durante 1971 logró obtener de Moscú un total de 750 millones de dólares, llegando así a tener respecto a la Unión Soviética una deuda que asciende nada menos que a 4 mil millones de dólares.

Las dificultades económicas de Chile sobrevienen en un momento harto inoportuno para el comercio exterior soviético, ya que Moscú está obligado a manifestar igualmente su ayuda a dicho país, lo cual no deja de presentar dificultades a la propia tesorería de la U. R. S. S. Está ya concedido un préstamo de 50 millones de dólares a Chile en divisas extranjeras (dólares, marcos, francos suizos, etc.), para financiar las importaciones chilenas de los países occidentales. Asimismo estuvo últimamente en Chile una misión económica soviética, para estudiar la concesión por parte de la U.R.S.S. de un nuevo crédito de 90 millones de dólares en moneda soviética para ayudar la realización de varios proyectos específicos en el cuadro de la economía chilena. Tampoco hay que olvidar el préstamo de tres barcos pesqueros soviéticos a Chile, con el fin de activar el rendimiento pesquero, necesario a causa de la penuria de carne y su reducción a tres raciones por semana.

Cabe añadir, además, que el gobierno soviético no tiene inconveniente en proponer arreglos comerciales a países con regímenes políticos que la propaganda comunista denuncia todos los días, como, por ejemplo, "la dictadura militar" en Brasil, lo cual no impidió a Moscú vender a los brasileños generadores por valor de 31 millones de dólares, así como adquirir en este mismo país café, azúcar y cuero.

VELIKONOČNE MISLI

S pepelom zaznamovani in opomnjeni, da se bo naše telo spremenilo v prah, smo začeli postni čas, ki je najbolj pretresljiva doba celega leta. S samopremagovanjem in pokoro se pripravimo na Vstajenje, ki je višek zmage in poroštvo našega upanja. Kajti, ako trpimo s Kristusom in v njem tudi umremo, potem bomo tudi z Njim vstali v novo življenje — neminljivo in nespremenljivo življenje. Cerkev nam čudovito odkriva skrivnost greha in hudobijo v postnem času in nas vodi po Kristusovi poti — preko Kalvarije — v dobo Vstajenja. Cerkev nas kliče v teh dneh k pokori, saj pepelenje ne pomeni nič drugega kakor pokora, ki smo jo vsi potrebni. Res je, da ni moderno več omenjati kar nas bi oviralo v našem stremljenju po materialnem uživanju, vendar pokora je nujna, in prav zaradi materialnega uživanja za katerim svet danes naravnost drvi, je pokora morda edini vir spreobrnjenja, ko se človek zamisli svoje usode, svojega cilja, in se tako približa Bogu. Kristus nam je pokazal pot, in se zdi, da ni druge poti, kakor pot preko Kalvarije, torej preko trpljenja, preko pokore, preko samozatajevanja. V trpljenju, kot psihologi trdijo, se človek obrne proti Tistemu, ki je vir življenja, vir moči, vir nepremeljive sreče, po kateri vsako človeško srce hrepeni. Ali nam niso naši junaki svetel zgled, kam se človek obrne v trpljenju? Včasih je človek prisiljen trpeti, in vsi vemo, da je mnogo ljudi danes, ki trpijo, nekateri sprejemajo vdano trpljenje, drugi pa kolnejo, kot razbojnika na križih, ki sta bila križana s Kristusom; enemu je bilo trpljenje, ki ga je sprejel vdano, dasi zadnje uro, vir večne sreče; drugemu pa je bilo v prokletstvo.

Zamislimo se v tem postnem času v naš cilj; zakaj smo tu na svetu, kam vodi naša pot, zakaj se prizadevamo za pošteno moralno in versko globoko življenje. Dajmo si jasen odgovor. Ako nam je smisel za pokoro ugasnil, potem cilj našega eksistiranja se bo spremenil prej ali slej v zgolj materialno uživanje, in kot sv. Pavel opominja: ako nimamo ničesar pričakovati po smrti, potem jej in pij in bodi vesel. Ako pa se zavedamo, da smo rojeni za Boga, ki je naš končni cilj, potem radi delajmo pokoro, radi premišljajmo Kristusova trpljenja, ki nam tako nazorno priča, kaj je res prava ljubezen, o kateri se danes toliko govori in le malo prakticira, radi in prostovoljno si naložimo pokoro in sicer takšno, ki nas bo zblížala s Kristusom. Ako nas še navdaja dejstvo, da smo popolni in ne rabimo pokore, potem se malo ozrimo okrog sebe in bomo videli koliko je greha in hudobije, in da je treba dati Bogu zadoščjenje, potem bomo videli, da pokora ima smisel, in da lahko veliko doprinesemo k spreobrnjenju teh ljudi, ki se potapljajo v nemoralnosti našega časa. Prepričan sem, da vsi člani našega majhnega naroda, niso svetniki, vsi vemo, da je veliko hudo-

bije in nemoralnosti med našimi ljudmi, potem radi delajmo pokoro za ta ljudi, saj so naši bratje in sestre po narodnosti, kar nam mora biti bližje kot pa tuji narodi, dasi tudi tujih narodov ne smemo izključiti.

Naj za konec citiram besede Kristusa samega, kot je zapisano v evangeliju sv Luka: „Prav ta čas pa je bilo nekaj navzočih, kj so mu poročali o Galilejcih, katerih kri je bil Pilat pomešal z njih daritvami. In odgovoril jim je: Menite, da so bili ti Galilejci večji grešniki kot vsi drugi Galilejci, ker jih je to trpljenje zadelo? Ne, vam pravim; toda, če se ne spokorite, boste vsi pokončani“ Lk 12, 1-2.

Naj naše misli, naše molitve in naša pokora, kakor priprava na Vstajenje s Kristusom, objame vse naše drage, ves naš narod, zlasti pa še tiste, ki najbolj potrebujejo božje milosti, naj Gospod se milostno ozre na naš trpeči narod in mu vrne toliko zaželeno popolno svobodo, nam vsem pa pravega duha, v katerem bomo živeli, se trudili in vodili tudj druge h končnemu cilju — ki je Bog in v Njem večna sreča!

-e. o.

SEDAJ JE VSEENO

Ob prihodu v Sev. Ameriko smo vsi, ne samo Slovenci naleteli pri svojih izseljenih rojakih na sovražno razpoložene ljudi, pod kompletno kontrolo komunistične propagande. Ako bi tedaj imeli tisti naši rojaki le malo možnosti, bi nas vse poslali k Titu, ali pa bi nas sami pobili...

Po dveh in pol mesecih življenja na Kanadski preriji (v Rusiji pravijo temu stepe in v Argentini: pampe) mi je prinesel kmet pismo iz državnega zaposlitvenega urada pisano v češčini, kjer je bilo med drugim zapisano: „Ker Vas čez zimo farmar ne potrebuje, se zglosite na tem uradu, da Vam čez zimo preskrbimo drugo delo... Ker ne znate kmečkega dela, Vam farmar ne more plačati več kot 45 dolarjev na mesec...“

„Ta je pa dobra!“ sem se široko zarežal. Ne vem, če se farmar norčuje ali kaj?! Da me ima za gentlemana si pa res nisem mislil; ko pa sem stvar malo premislil, sem ga razumel. Ves “vic” je bil v tem, da je s tako trditvijo o nekvalificiranem kmetu dosegel svoj cilj in mi zato prisolil po državni tarifi najnižjo dovoljeno plačo.

Nisem se razburjal radi tega ker nisem prišel v Kanado radi boljšega kosa kruha kot naši „prijazni“ bratje, mnogi še v tistih letih, ko nas še na svetu ni bilo in nismo bili ničesar krivi „izkoriščanja“ delovnega ljudstva njihove dobe... Stisnil sem v žep tistih 110 dolarjev za moje dva in pol meseca dela po 15. ur na dan, sedem dni na teden. Vlak je po

par urah vožnje pripeljal v ne veliko mesto v popolni temi, brez znanja jezika, v že malo mrzlih zimskih dneh.

Naslednja dva dni sem taval po mestu in zastonj iskal dotični urad. Skoraj sem že obupal da ga najdem, ko mi na ušesa pride slovanska govorica. Eden izmed starejših mož je zelo lomil poljščino z dosti slovenščine. Pristopil sem in istega nagovoril slovensko: „Oprostite gospod, bi mi hoteli povedati kje je ta urad?“ Pomolil sem mu pod nos pismo z uradno glavo.

Grdo me je pogledal, da sem stopil korak nazaj misleč, da me bo lopnil po glavi in mi odgovori: „Nimam časa!“ In naglo oddide. To je bil prvi Slovenec, ki sem ga srečal po dveh mesecih in pol in si nisem želel biti v bližini njemu enakih. Pozneje sem ugotovil, da je imel sina partizanskega kapetana doma v Beli krajini.

Po treh letih nomadskega življenja me je pot zanesla na Niagarski polotok, kjer je večje število naših ljudi, sicer zelo raztresenih. Slovenci so imeli svoj „Kmečki dom“ (katerega ni več) v njem pa so jasno pokazali „turistom“ kot so nas imenovali, da smo nedobrodošli. Pred našim prihodom so na ta dom izobesili Titovo zastavo, katero pa so na zahtevo policije morali odstraniti. V domu in pred njim so razpečavali komunistično literaturo, kazali filme itd. Mislili so v domu izobesiti oz. našiti peterokrako rdečo zvezdo na slovensko zastavo. Temu pa se je uprl član tedanjega odbora pokojni Jože Primožič, kateremu so komunisti po vojni pobili štiri brate domobranci in z odločnim nastopom: „Zastava bo visela brez zvezde ali pa zastave ne bo“ — zmagal! Kakšno je bilo razpoloženje naših izseljencev do nas, je dovolj da zapišem samo tole: V Kanadi rojeno dekle slovenskih staršev, ki je hodila na univerzo je javno izjavila, da je treba „vse te „turiste“ pobiti, škofa Rožmana pa obesiti za...“

Tako sta nastala dva tabora Slovencev. Kruhoborci in turisti. Zadnji smo prišli v boljši čas, z drugačnimi vzroki in cilji, boljšim življenjskim razgledom in jasnimi pogledi v svet. Ako smo govorili zakaj smo tu, nam niso verjeli, dokler jim titovci sami niso odprli vrata, da so sami spoznali, da je resnica hujša kot smo mi trdili. Prejda se je vedno bolj manjšal. Nekateri manj zavedni so imeli toliko poguma, da so celo priznali: „Ni bilo prav!“ Posamezniki so se celo oprostili posameznikom češ: „Oprostite, če pozabiti ne morete. Vi ste drugačni ljudje, kot so bili v naši dobi...“ Titovstvo je zgubilo svojo igro.

Pa izgubilo je pri starih izseljencih, pa tudi jih ni več potrebovalo po pregovoru: Zamorec je opravil svoje delo in sedaj lahko gre! Imeli so že pripravljeno drugo igro, boljšo, previdnejšo, izšolano v partijskih šolah, njih centralne voditelje z znanjem boljše angleščine od starih izseljencev.

Niagarski polotok ima vse ugodnosti. Industrija ob ameriški meji, našemu podnebjju najbolj primerno klimo, ladje z vsega sveta vozijo po Wellandskem prekopu. Ima močna narodnostna naselja tudi jugoslovanskih

narodov v vseh industrijskih središčih. In ni čuda, da se je sem priselil tudi znani angleški major William Morris Jones in kupil okrog 200 akrov farme ob reki in jo imenoval: Belgrad farms. Ljudje pa jo kratko imenujejo: Titova farma!

V začetku so se na tej farmi zbirali samo organizatorji Titoizma. S čimvečjim prihodom titovih agentov, mladine in drugih elementov se je začelo organizirati vsako leto tridnevno taborenje, katerega so sedaj krstili za Canadian-Yugoslav Day.

V kolikor je možno ugotoviti je za kulisami tam vodilna oseba neki (ime ni važno) črnogorec, politični komisar pri partizanih, njegova žena je bila isto partizanka ruskega rodu, govori perfektno angleško zaposlen je kot železovarilec v bližnji ladjedelnici in je invalid s pokvarjenimi prsti ter dobiva titovo invalidnino iz konzulata; ima razkošno hišo itd.; tisti, ki ga osebno poznajo trdijo, da je zelo družaben človek. Seveda je stalni gost na Belgrad farms.

Do sedaj so to zabavo vedno imenovali: jugoslovansko! Sedaj pa ko so odnosi med Kanado in Jugoslavijo na višini, so priseljeni mladi Titovčki že prišli s pravim imenom na dan in že izjavljajo, da so bili na komunističnem pikniku. Zanimivo je to, da tam najdete tudi nekatere nekdanje turiste, zelo, zelo redki pa so staronaseljenci. Slovencev tam ni dosti, razen nekaj mladih titovčkov, ki so jih poslali za vohunstvo, da poročajo in karakterizirajo vsakega posameznika in njegovo delo. Na prireditvi sami se sploh nikoli ne uporablja slovenščina in je prav radi tega odbila mnoge Slovence, celo take, ki so sicer titovsko usmerjeni, češ, da ne gredo tja, ker so tam samo „južni bratje!“

Za leto 1971 pa sem videl vabilo mimo katerega ne morem. Vabilo je na štirih straneh "Taborovega" formata, na zelo dobrem papirju s slikami od katerih so mi dve pognale kri po žilah.

V vsem vabilu ni niti enega samega slovenskega stavka. Naslov je: Canadian Yugoslav Day, vse ostalo pa je v srbohrvaščini. Slovenci torej nismo jugoslovani, temveč njihovi hlapci. Med slikami nastopajočih na predni strani vabila je: Macedonian Folklore Grup "Makedonka" (samo ta nosi narodnostni značaj), potem pa dve sliki pod katerim berem: "Veseli vandrovalci", spodaj pa: Grupa "Janez Kočevar" — Burlington.

Obrisal sem očala, ker sem mislil, da nisem prav videl. Nisem se motil! Znano mi je bilo, da je Janez Kočevar sin domobranca, katerega so ubili komunisti po vojni. Lepo je, da je Janez naučil svoje otroke peti domobranske pesmi, sem pa gotov, da jih niso peli na komunističnem pikniku komunistom v zabavo. Niti mi ni znano, če so tisti Slovenci tam peli partizanske pesmi. Saj končno njegovim otrokom je vseeno kaj pojejo, verjetno še besedila ne razumejo. (Ko sem na slovenski prireditvi poslušal otroško deklamiranje o „lepi naši domovini“, sem po prireditvi vprašal fantička, ki je najbolje izgovarjal: „čigav pa si?“ Gledal me je kot tele

nova vrata brez besede. „Kako se pišeš? Kdo je tvoj oče?“ itd. Nič. Končno ga vprašam v angleščini in otrok gladko odgovori. „To je pa naša domovina“, sem grenko zabrundal.

Kdo so „Veseli vandrovčki“? sem se zanimal pri ljudeh, ki so prišli za nami, šli skozi titovske šole, pa obdržali spoštovanje do svojih staršev in pobitih sorodnikov domobrancev.

„Nekateri so mladi titovčki“, sem dobil odgovor, „nekaj pa je vaših in katerih ne bi bilo, ako bi njihovi starši bili vrnjeni iz Vetrinja. Saj danes je vseeno! Vi konservativci ste in postajate samo še glas vpijočega v puščavi. Bitko ste že davno izgubili. Vaši pastirji so vas zapustili in tezejo Titovcem v —... Na počitnicah se vozijo v Titovino, seveda z dohodki, ki so produkt vaših zvestih... Vaši politiki so prav tako zapustili in dajejo Titovcem brezplačna navodila, kako bi se bolje obdržali na oblasti, da jih ne bi njihovi mladi izpodrinili. Pri tem pa pobožno upajo, da bo padlo kaj drobtinic z mize voditeljev proletarijata, odkar doma utepajo v glave celo v osnovnih šolah angleščino. Možnost je, da bi našli nekaj stolčkov še za nje... Vi niste imeli nikoli oblasti, delali ste samo pot za njo za druge, sedaj pa ti ne potrebujejo več gradbenih delavcev... Domobranci ste bili idealisti, do takih ljudi pa nima nihče simpatij v tej človeški džungli. Danes so praktični v pregovoru: Kjer je kruh in klobasa, tam je ideja in domovina naša!... Oprosti mojemu cinizmu. Prav radi tega vas domobrance spoštujem in popolnoma soglašam, da so hlapci na svetu zato da hlapčujejo vsakomur, ki jim plača, da si napolnijo svoj želodec. Torej so brez karakterja!“

„Hm,“ sem si mislil, „saj ni tako hudo kot si mislimo. Samo razumeti ne znamo, ne se približati „mlajšim“ ker se vedno najde nekaj puhlih butic, ki v svoji glavi najdejo trditev: Vsi, ki so prišli za nami so komunisti!“ To ni res! Ne sodimo ljudi po njihovi vzgoji in izobrazbi, ker se nam v takem slučaju zna zaatakni kost v grlu. Tudi oni nas lahko vprašajo: „Se vi držite tistih načel v katerih so vas vzgojili; za katere ste se borili? Ali spoštujete svoje pobite soborce, brate, očete itd. tako kot se spodobi?“ Kaj bomo mi odgovorili?

V vabilu na titovski piknik sta tudi dva oglasa katera smatram za slovenska in sta pisana samo v srbohrvaščini in to: World Travel Service in Dermastja's Meat & Grocery. Ker izhajam iz vmesne generacije in se ne spominjam procesa kraljeve diktature in njenega jugoslovanstva, mi ni znano ali je bil cilj kraljeve diktature isti kot komunistične — ustvariti jugoslovansko nacijo, odnosno Balkanizacijo Slovenije?

Morda nam bodo tisti slovenski politični emigranti, ki pomagajo financirati in sodelovati pri komunističnem pikniku javno povedali kaj so in za kaj se jim gre! Za komunizacijo Severne Amerike, ali samo za ameriškega boga z imenom — dolar!

Problematika narodne sprave

Zadnje čase se slišijo predlogi o narodni spravi. Rodna gruda, partijsko giasilo za izseljence vabi tudi politično emigracijo v domovino z obljubo, da se jim bo pomagalo v vseh možnih ozirih, da se vključijo v domače razmere, da se jim dodelijo celo penzije in vse ostale socialne pridobitve. Politična aktivnost bi se seveda morala omejiti na konstruktivno kritiko in participacija v javnem življenju se mora vršiti v okviru obstoječe „politične stvarnosti“, pač tako velja za vse ostale državljane.

Slovenski politični emigranti, ki smo zapustili domovino leta 1945 in seveda tudi še kasneje prvenstveno radi politične diktature doma in tudi premnog; ekonomski emigranti, ki so na žalost v tujini šele videli politično demokracijo na delu in ne samo na papirju, ne moremo sprejeti kakega dialoga in narodne sprave, ako niso podani saj nekateri bistveni pogoji, ki bi potem res dovedli do sodelovanja v narodnem razvoju Slovenskega naroda.

Univerzalna deklaracija človeških pravic objavljena od ZN, resolucija 217 A(111) podpisana tudi od SFRJ pravi med drugim:

KER je prirojeno spoštovanje in enake in neodpravljive pravice vsem članom človeške družbe podlaga svobode, pravice in miru na svetu,

KER priznavamo pravico svobodnega govora in pravico živeti brez strahu,

KER je bistveno, ako ne želimo prisiliti ljudi, da se zatečejo k zadnjemu sredstvu, to je uporu proti tiraniji in zatiranju, da so človeške pravice zaščitenе po zakonu,

ZATO IZJAVLJAMO

Čl. 1. Vsa človeška bitja so rojena svobodna in enaka v dolžnem spoštovanju in pravicah.

Čl. 2. Vsak je upravičen do vseh pravic in svoboščin kot so navedene v tej izjavi brez razlike radi rase, barve, spola, jezika, političnega ali drugega mišljenja, nacionalnega ali družbenega izvora, lastnine, rojstva ali drugega pravnega položaja.

Čl. 3. Vsak je upravičen do življenja, svobode ali sigurnosti.

Čl. 5. Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali nečloveškemu in čast jemajočemu postopku ali kazni.

Čl. 6. Vsak ima pravico, da je priznan kot oseba pred zakonom.

Čl. 10. Vsak je upravičen do popolne enakosti v nepristranskem in javnem zaslišanju pred neodvisnim in nepristranskim sodiščem pri določanju njegovih pravic in dolžnosti in eventuelne kriminalne odgovornosti.

Čl. 12. Nihče ne sme biti samovoljno prikrajšan v njegovem privatnem življenju, družini, domu in korespondenci. Vsak ima pravico zakonske zaščite proti takim intervencijam.

Čl. 10. Vsak ima pravico zapustiti bilo kako deželo vključno svojo lastno in se tudi vrniti v njo.

Čl. 14. Vsak človek ima pravico azila z izjemo ako gre za navadne zločine.

Čl. 17. Vsak ima pravico do lastnine bilo sam, bilo v družbi z drugimi.

Čl. 19. Vsak človek ima pravico do svobodnega mišljenja in izražanja in to vključuje pravico iskati, sprejeti in dajati informacije in širiti ideje preko vseh medijev in ne glede na meje.

Čl. 20. Vsak človek ima pravico do mirne družitve z drugimi.

Čl. 21. Vsak ima pravico da je udeležen na vladi v svoji državi in to **direktno** alj preko svojega **prósto izbranega zastopnika**.

Čl. 26. Višja vzgoja mora biti splošna pristopna vsem na podlagi sposobnosti.

Čl. 29. Vse gornje pravice se morajo omejiti samo z zakonom pri tem zavarujoč priznanje in spoštovanje pravic in svobode drugih.

Večina Slovencev mogoče z izjemo nekaterih partijcev na žalost vemo, da so gornje pravice ki so v glavnem bile že znane in priznane s Francosko revolucijo v SFRJ nespoštovane. Skoraj vsi, tudi ekonomski, emigranti smo bili v eni ali drugi prikrajšani.

Slovenčj ne uživamo politične svobode, ki nam po čl. 19 pritiče. Nujen pogoj bi bil dopustitev več strank. Ako se komunisti ne bojijo svobodnih volitev in ako res mislijo, da se jim večina ne bo izneverila, jim gornji pogoj ne bi mogel biti tako težak.

Svobodo tiska — logična zahteva politične emigracije. Kot začetek naj se da prosto pot zamejskemu in zdonskemu tisku. Iz razprave Slovenskega parlamenta moremo razbrati da zaenkrat prihaja v domovino 5 (beri:pet) izvodov zamejskega tiska po legalni poti, torej pred nami je še dolga pot do normalizacije o tej zadevi.

Pokol domobrancev in ostalih političnih nasprotnikov po vojni je bilo tako grobo kršenje najosnovnejših človečanskih pravic, da zahtevamo preiskavo tega zločina. Krivce staliniste ali trockiste ali kakor že hočete, je treba imenovati; sedaj je skrajni čas, da se v tej zadevi kaj pokrene; mi zunaj ne moremo priti do informacij, kdo je dal direkten nalog za ta zločin, komunisti doma do teh podrobnosti še lahko pridejo. Po zaslugi politične emigracije so ti zločini danes poznani in že del zgodovine. Dolžnost vseh poštenih, idealnih komunistov je, da s svoje strani začnejo preiskavo.

Analizirajmo še program Češkoslovaške Komunistične partije, sprejet od CK 5. aprila 1968. Kot poznano je Josip Broz bil tako navdušen nad

Dubčekom, da je letel v Prago za vso možno pomoč pri demokratizaciji komunistične partije.

„Politične partije v naši deželi ne morejo izključiti delavskih organizacij in drugih delavnih ljudi od direktnega vpliva na državno politiko. Socialistična državna sila ne more biti monopolizirana po eni partiji ali koaliciji partij (Narodna fronta — OF!) mora biti odprta vsem ljudskim organizacijam.

Implementacija konstitucionalne svobodne družitve mora biti zajamčena brez birokratske intervencije in brez monopola posameznih organizacij. Omejitve na tem področju so lahko samo po zakonu, ki lahko določi kaj je protidružbeno, prepovedano in kaznivo. Delavsko ljudstvo ne bo več poveljevano po svojevoljnem tolmačenju zakona **pozicije oblasti**, katero informacijo lahko dobijo in katero ve, kaj lahko dobijo in katero ne, kaj lahko javno izjavijo in kaj ne, v kateri zadevi lahko javno mnenje igra vlogo in v kateri ne.

Legalne norme morajo točneje jamčiti svobodo govora manjšinskih interesov in mnenj.

Mi moramo polagoma rešiti zakonske določbe, kako bolj dosledno jamčiti osebne pravice in lastnino državljanov, še posebno moramo odpraviti določbe, ki postavijo državljanke v neenakopravne pozicije proti državi in drugim institucijam. V bodoče moramo preprečiti, da bi se različni organi ne ozirali na pravice in interese posameznih državljanov, kar se tiče osebne lastnine kot hiš, vrtov itd. Potrebno bo uveljaviti kompenzacijski zakon za vse škode, ki je bila povzročena državljanom in organizacijam po nezakonski odločbi državnega organa. Resen je položaj radi rehabilitacije komunistov in nekomunistov, ki so bili žrtve legalnih prekrškov. Partija se zaveda, da ljudje, ki so bili po nedolžnem preganjani in obsojeni, ne morejo dobiti povrnjenih izgubljenih let; vendarle bo partija napravila vse, da se izbriše vsaka senca nezaupanja in ponižanja, katerim so bile podvržene žrtve, družine in sorodniki.“

Gornje so izjavil Dubček in prijatelji, ako so vse iskreno mislili, je težko soditi. Po eni strani se vije skozi njihove izjave glavna ideja, da naj bodo komunisti še vedno avantgarda vse politike, po drugi strani so pokazali gotovo liberalizacijo.

Dogodki leta 1948 in strašna ekonomska kriza je komuniste SFRJ prisilila, da so državljanom popustili, četudi ne v celoti in tako kot bi morali, v skoro vsem javnem življenju, na polju osebne svobode, vere, svobodnega premika v inozemstvo, nacionalnega življenja; doma lahko kritiziraš levo in desno z izjemo Političnega polja kjer vlada partija stoprocentno in kjer ni niti najmanjša kritika dopustna. Celo med komunisti samimi, kot smo videli letos v Slovenskem parlamentu v zadevi 25 poslancev ni niti senca demokracije dopustna. Komunisti tozadevno ne dajejo po

mnenju pisca, nobenega upanja na kake akcije, ki bi vodile k enakopravni narodni spravi v bližnji bodočnosti. Vse diferenciacije komunistov na staliniste, kominformiste, mlade, moderne, progresivne, se razbijejo na eventuelni delitvi ali odpoved oblasti, ki je za ene ali druge nespremenljiva in nerealna.

P. D. Č.

PRIMORSKI DOMOBRANCI

1) Položaj na Primorskem

V Italiji je v času od 8. septembra 1943 do 2. maja 1945 vladala popolna zmeda. Fašistični diktator Benito Mussolini, ki ga je kralj odstavil in dal zapreti v trdnjavo, pa so ga nemški padalci rešili iz ječe, je oklical italijansko republiko v Zgornji Italiji s sedežem v Milanu. Ta je pod Mussolinijevim predsedstvom ostala še nadalje v zvezi z Nemčijo. Tako sta obstojali dve italijanski državi; a v nobeni ni bilo pravnega reda, dokler niso zavezniki zavzeli tudi severne Italije.

Ob kapitulaciji so se tudi v Italiji pojavile partizanske komunistične edinice, ki so po navodilu iz Moskve pripravljale tudi za Italijo rdečo revolucijo. Vendar pa so bile te skupine nepomembne in niso ne vojaško, ne upravno igrale kakšne posebne vloge.

Poseben položaj je nastal v Slovenskem Primorju, ki je imelo kljub dvajsetletni italijanski okupaciji po prvi svetovni vojni in italijanskem poskusu poitaljančenja še vedno popolnoma slovenski značaj. S sklenitvijo premirja je to ozemlje ostalo brez gospodarja, ker so vse vojaške in upravne italijanske posadke čez noč izginile. Nemci so to ozemlje zelo slabo zasedli, ker so vse svoje razpoložljive čete pošiljali proti Južni Italiji.

Tako je slovensko ljudstvo v Slovenskem Primorju (Notranjska, Goriška, Gradiščanska, Trst in Istra) ostalo nezaščiteno, prepuščeno samo sebi, brez uprave in brez varnostnih organov. Takrat še redke partizanske tolpe so gospodarile po mili volji, morale mirno prebivalstvo, počenjale vsemogoča grozodejstva in tako prinašale nemir, stisko, brezpravnost in popoln nered.

Razumljivo je, da so imeli partizani po skoro dvajsetletni fašistični sužnosti teh ljudi zelo lahek posel. Še umore so vsaj v začetku lahko skrivali pod plašč svobode, ker so bili ljudje tako veseli uničenja fašizma, da niso dosti mislili, koga in kakšne vrste ljudi so partizani spravljali s

poti. Ko so se jim odprle oči, so komunisti pobili že lepo število najbolj zavednih Slovencev. Da so to protinarodno delo lažje opravljali, so hlinili celo vero in sploh vse, kar je bilo primorskemu človeku svetega. Znano je, da so rdeče brigade, ko so prišle v vas, vsak večer skupaj molile rožni venec, samo da so vernim ljudem metale pesek v oči. Po molitvi so šli pa pobijati tiste, ki so res živeli iz vere.

2) Ustanovitev varnostnih straž

Kakor v Ljubljanski pokrajini, tako je nemško poveljstvo tudi za Slovensko Primorje odločilo, da se za varnost prebivalstva tam organizirajo stražne edinice. Glavno poveljstvo je bilo določeno v Trstu; in sicer za vse tri narodnostne skupine: za Slovence, Hrvate in Italijane. Ker je bilo prebivalstvo v veliki večini slovensko, je bilo takoj pričakovati, da bodo slovenske posadke najštevilnejše.

Uradno ime Primorskega domobranstva je bilo **Slovenski Narodni Varnostni zbor v Jadranskem Primorju**, med ljudstvom pa se je udomačilo krajše ime **Primorski Slovenski Domobranci**.

Primorsko domobranstvo je vse premalo poznano. Vsaj nam iz Ljubljanske pokrajine se je dostikrat zdelo kot nepomembna podružnica in nič več. Toda če samo bežno pogledamo na zemljevid, vidimo, da je bilo že vojaško področje primorskih domobrancev večje kot Ljubljanska pokrajina, če pa pomislimo, kako velik je bil narodnostni pomen teh slovenskih čet, mora vsak priznati, da bi osrednje vodstvo v Ljubljani že takrat moralo posvetiti Primorski veliko več pozornosti. To ozemlje je obsegalo Istro, Trst, Goriško in Gradišičansko. Najjužnejša postojanka je bila v Klani nad Reko, najsevernejša pa Bovec v dolini Trente pod Kaninom. Druge znane postojanke so bile: Postojna, št. Peter na Krasu, Ilirska Bistrica, Idrija, črni vrh, Veharše, Vipava, Ajdovščina, Col, Gorica, Tolmin in Kobarid.

Sedež Primorskega domobranstva je bil v Trstu. Poveljnik, polkovnik **Anton Kokalj** je najprej organiziral štab v središču mesta iz oficirjev, ki so prišli iz Ljubljane. Štab je obstojal iz osrednjega vodstva in raznih oddelkov kot: propagandni, organizacijski, intendantski, sodni, kulturni, sanitetni in dušebrižniški. Vojna kurata Primorskega domobranstva sta bila č. gg. **Ignacij Kunstelj** in **Peter Roblek**.

Prve stražne edinice so bile organizirane v vojašnici pri Sv. Ivanu. Poleg teh so kmalu odprli tudi slovensko častniško in podčastniško šolo, ki je bila v Devinu. Šolo je organiziral in vodil major **Pero Horn** z nekaterimi drugimi slovenskimi častniki, med katerimi je bil tudi bivši častnik jugoslovanske kraljeve garde stotnik **Fajdiga**. Načelnik štaba je bil v začetku fregatni kapetan **Anton Dolinšek**, za njim pa major **Rudolf Wagner**. Častnik, ki je vodil zvezo z domobranskim štabom v Ljubljani, je tudi skrbel za prihod stražarjev na tržaško ozemlje.

Prvi vojaki so prišli iz Ljubljane. Tem so se pridružili begunci z dežele in povratniki iz raznih italijanskih internacijskih in koncentracijskih taborišč. V naslednjih mesecih je bila objavljena in delno izvedena mobilizacija mladih moških po večjih krajih. Tako je začela organizacija Straž hitro napredovati. Prve posadke so odšle na postojanke v novembru 1943. leta.

Med prvimi je odšla na svoj položaj v Črni vrh nad Idrijo 15. četa pod poveljstvom poročnika **Jakoša**. To postojanko so partizani popolnoma razbili 1. septembra 1944.

Tudi takratna 2. četa je že zgodaj spomladi 1944 odšla v Gorico. Poveljeval ji je nadporočnik **Počkaj**.

Ker so bile Primorske varnostne straže osnovane v smislu mednarodnih haaških predpisov za zasedena ozemlja, za sprejem niso bili potrebni kakšni posebni predpisi. Kadarkoli je okupacijska oblast zahtevala kakšno posebno nalogo ali celo prisego, je poveljnik Kokalj s svojim nastopom odklonil vse take odredbe. Red in disciplina sta bila zelo dobra in redki so bili primeri za odklonitev medsebojne pomoči.

Slovenski narodni varnostni zbor v Jadranskem Primorju je štel približno dva tisoč mož. Vršil je veliko vojaško pa tudi kulturno in gospodarsko nalogo med Slovenci, katere je v najtežjih časih, v zadnjem obdobju velike vojne, varoval pred Italijani in Nemci, predvsem pa pred lastnimi slovenskimi zatiralci, ki so se skrivali pod krinko komunistične Osvobodilne Fronte.

Izmed častnikov so bili poleg polkovnika Kokalja posebno znani: major **Andrej Ferenčak**, major **Wagner Rudolf**, major **Janko Debeljak**, major **Jože Majce**, major **Ivan Fortuna**, stotnik **Franc Mehle**, stotnik **Franc Egger**, nadporočniki **Milan Langus**, **Emil Savelli**, **Vilko Cuderman**, **Ivan Pseh**. Dalje so bili poročniki: **Ljubo Berlot**, **Valentin Jančar**, **Vilko Jagodic**, **Arnold Levat**, **Ivan Šmid**, **Franc Jenko**, **Slavko Janežič**, **Ivan Mali**, **Ciril Mašič**, **Martin Korpar** in drugi. Mnogi od teh so se posebno odlikovali v borbah.

3) Kulturno delo Domobrancev

Preprečiti ustrahovalno delo partizanskih brigad, ki so s pomočjo italijanskega orožja, vojakov in deloma tudi nekaterih nemških posadk škodile slovenskemu narodu, je bila gotovo prva in najvažnejša naloga primorskih domobrancev. Poleg tega pa so imeli tudi veliko kulturno poslanstvo, katerega so se dobro zavedali.

Kulturno, gospodarsko in socialno delovanje je pognalo globoke korenine. Dvajsetletna fašistična okupacija Primorske je posebno med mladino tu in tam rodila določene uspehe, četudi je treba poudariti, da narodna zavest po deželi ni klonila. Izkoreniniti je bilo treba fašistično miselnost, od-

praviti fašistične ustanove in italijanske šole, obenem pa ustanavljati slovenske zavode in razne druge kulturne in gospodarske ustanove. V Trstu so začeli s slovenskimi radijskimi oddajami. V Gorici je začel izhajati tednik „Goriški glas“, ki ga je urejal Leopold Kemperle.

Prav tako so v Trstu ustanovili slovensko bolnišnico, kateri je načeloval štabni zdravnik dr. Franc Ferencak, brat namestnika poveljnika Ferencaka. Tu so prevzeli delo še nekateri drugi slovenski zdravniki in številno bolniško osebje.

Urejeno je bilo tudi pravno področje, tako da so slovenski odvetniki, ki so bili dodeljeni štabu slovenskega domobranstva, posredovali pri tujih oblasteh za rešitev v Trstu zaprtih Slovencev. Ti so jih mnogo rešili smrti, ali pa vsaj odhoda v nemška koncentracijska taborišča.

Tedaj se je v Trstu zbrala tudi cela vrsta kulturnih, gospodarskih in socialnih delavcev. Najbolj znani in delavni so bili: major dr. Jože Kovačič; nadporočniki: Geržinič Lojze, Kos Janez, Lenassi Viljem, dr. Komar Milan in poročniki: Hribar Zvonimir, Horvat Lojze, Kristan Ivan, Lipovšek Anton, Segulin Mirko, dr. Šimenc Tone, dr. Toni Jakob. Tem je pomagalo še okoli trideset štabnih in višjih narednikov ter podnarednikov in navadnih vojakov. Pri tem delu ni mogoče prezreti msgr. dr. Mirka Brumna, ki je bil kanonik v Gorici in je v kulturnih zadevah, kakor v narodnostnem pogledu sploh zelo veliko pomagal.

4) Pot 13. čete

Po skoro četrto stoletju je nemogoče zbrati točne podatke, ki bi nudili popolno sliko borb primorskih domobrancev. Ohranil pa se je dnevnik vojaka, ki je prišel iz Ljubljanske pokrajine, potem pa stalno deloval na Primorskem. Dodeljen je bil 13. četi. O pohodih te čete piše med drugim:

Prva, poznejša 13. četa je v maju 1944 pod poveljem nadporočnika Ivana Malija odšla na postojanko v Klano nad Reko. Četa je štela približno 120 mož. Sprva so partizani to postojanko pogosto napadali, a zavzeti je niso mogli. Pozneje so domobranci prešli v ofenzivo in stalno zasledovali partizanske brigade, ki so bile največ istrijske in hrvaške. Najhujši napadi komunistov so bili:

24. junija, ko so domobranci imeli tri ranjence;

8. julija, v katerem so trije domobranci padli, dvanajst pa je bilo ranjenih;

14. septembra, ko je bil eden ubit, trije pa ranjeni.

Ti pogosti napadi na postojanko dokazujejo, koliko je bilo partizanom na tem, da razbijejo domobranske postojanke, medtem ko se nemškemu okupatorju skoro ni skrivil las. Kolikšne so bile ob teh napadih partizanske izgube, se točno ne ve, toda po pripovedovanju ljudi so bile vedno zelo hude. Žalostno pri tem je le dejstvo, da so padali narodno zavedni

prisilni mobiliziranci, katere so vedno naganjali v prve vrste, komisarji in partijci pa so bežali. Partizani so vedno napadali v veliki premoči in so imeli razmeroma varno zaledje in dosti časa za umik, ker je bila najbližja domobranska posadka, ki bi lahko prišla na pomoč, oddaljena kakih trideset kilometrov. Kljub tem ugodnostim za partizane so jim bili domobranci vedno za petami. Tako so se borbe prenesle na partizansko področje, ki se je vedno bolj krčilo.

23. junija so domobranci iz Klane obkolili partizansko taborišče v gozdu nad Klano. Straža je napadajoče domobrance opazila že zadnji trenutek. Strel iz puške je bil zadostni znak nevarnosti. Partizani so pustili popolnoma vse in pobegnili. Bilo je nekaj težkih strojnic, lahki minometalec, municija, hrana, ves arhiv in kotel kuhanega mesa. Partizani so imeli srečo, da domobrancem ni uspelo zapreti obroča, preden jih je straža opazila.

Iz Klane je bila 13. četa prestavljena v Ilirsko Bistrico, kjer je že bila četa pod poveljstvom stotnika, poznejšega majorja Mehleta. Domobranska aktivnost se je zdaj še povečala. Partizani, ki so se prej upali skoro do postojanke, so bili potisnjeni celo iz oddaljenih vasi. Pohodi so bili na dnevnem redu. Le redkokdaj so se vrnili brez večjih ali manjših borb. „Osvobojenega“ ozemlja je bilo vedno manj. Ob priliki nekega takega pohoda proti vasi Koritnica so zajeli cel „bataljon“ partizanov, ki je štel kakih petdeset vojakov, od katerih so bili povečini mobiliziranci. Komandant ni hotel biti nobeden. Nekaj časa so bili zaprti v kleti domobranske postojanke v Ilirski Bistrici. Tu so začeli kovati zaroto, da ubijejo stražarja in pobegnejo. Vodja teh je bil pozneje izročen četniški skupini, ostali pa so bili poslani v Nemčijo.

Tudi po odhodu 13 čete iz Klane so partizani napadali postojanko, a vedno brez uspeha. Za 13. četo so tja prišli Hrvati, za temi pa srbski dobrovoljci. Postojanka v Klani je bila zavzeta šele ob koncu vojne, ko so se tudi srbski dobrovoljci umaknili.

4. oktobra so domobranci iz Ilirski Bistrice sodelovali pri velikem pohodu na Gomance, to je hribovje nad Klano. Tu je bila bivša jugoslovansko-italijanska meja z obmejnimi utrdbami, katerih so se partizani posluževali za svoje bolnišnice; skladišča in štabe. Bili so precej varni, ker so imeli vse dostopne poti večkrat prekopane. Tu so imeli tudi zasilno pristajališče za angleška letala, ki so jim prinašala pomoč. Boji so bili hudi in je padlo veliko partizanov, še več pa je bilo ujetih. Na domobranski strani je bil en mrtev in trije ranjeni.

Malo pred Božičem je bistriška posadka dobila nalog, da se premakne v Ajdovščino. Zaradi tega je bilo precej nesoglasja in nejevolje, toda šli so skoro vsi. Čez nekaj dni se je velika večina spet vrnila v Ilirsko Bistrico. 30. decembra jih je obkolila nemška vojska in prisilila domobrance, da so

speč zapustili Bistrico. Štotnik Mehle in nekaj podoficirjev je s postojanke ušlo, ker so se balj nemške aretacije. Pozneje so se pridružili četnikom ali domobrancem po drugih krajih.

Po Novem letu 1945 je bilo v Ajdovščini skoncentriranih zelo veliko domobrancev. Šlo je za ustanovitev udarnega polka primorskih domobrancev. Za poveljnika je bil določen major Janko Debeljak, namestnik pa nadporočnik Savelli. Dokončno organizacijo so preprečili vojni dogodki, napredovanje Angležev in Amerikancev v Italiji in konec vojne.

V vasi Brje so domobranci 4. januarja razbili partizansko komando Ajdovščine. Ujetih je bilo nekaj partizanov, zaplenjeno precej orožja, municije in arhiv. 20. marca je bila ista komanda razbita v štrancarjih. Manjših spopadov pa je bilo toliko, da je imena vasi Col, Brje, Ustje, Vipava, Lokave, Slikarji in druge poznal vsak vojak. Izgube so bile na obeh straneh.

Najhujša borba je bila 25. aprila 1945 v vasi Otlica nad Ajdovščino. Partizani so najprej razbili nemško postojanko na Predmeji, potem pa z vso silo navalili na domobrance na Otlici. Tu je 13. četa izgubila poveljnika Malija in poročnika Leskovška ter dva vojaka, eden pa je bil ranjen. Ostale edinice so imele trinajst mrtvih.

5) Uradne zveze

Kakor je bilo že prej povedano, je bil pri štabu Primorskega domobranstva določen častnik, ki je bil v stalnih zvezah s štabom Slovenskega domobranstva v Ljubljani. Proti koncu vojne so vzpostavili zvezo z generalom Rupnikom. Tudi Primorski domobranci so stopili v sklop Jugoslovanske Vojske v domovini pod poveljstvom generala **Draže Mihajlovića**. Tozadevni podpis listine se je izvršil v Ljubljani, v Vzajemni zavarovalnici pri **g. dr. Martelancu**, katerega so pozneje partizani v Trstu likvidirali.

Zveze z Angleži je vzpostavil in vodil g. Martinjak, ki je v Sloveniji zastopal ilegalno. Z njim sta sodelovala duhovnika Goričar in Duhovnik. Zadnjega so ubili Nemci. Martinjak pa je bil leta 1946 v Trstu z zvijačo ujet v partizansko past, odpeljan v Ljubljano in obsojen na dolgoletno ječo.

Za prestop Primorskih domobrancev k Angležem v vojno ujetništvo, begunstvo in politično zaščito se je pri prestopu italijanske narodne meje pogajal major Janko Debeljak.

6) Nemško zadržanje

Odnosi Nemcev do Primorskih domobrancev so bili skrajno neiskreni. Vsak nemški poveljnik na deželi je imel pravico sam odločati v skoro vseh zadevah. Koliko je vrhovno nemško poveljstvo delalo z domobranci, je bilo povedano že v prejšnjem poglavju. Dodati je treba le, da je to poveljstvo v še večji meri sodelovalo s partizani, saj je bil na Primorskem javno ob-

javljen Globočnikov razglas o pogodbi s partizani o medsebojnem nenapadanju, o zavarovanju železnic, cest in drugih prometnih naprav.

Nemška poveljstva so povsod našla vzrok, ki je preprečil ožje sodelovanje domobranskih poveljstev z vsemi slovenskimi pokrajinami. Ko so Gorenjski domobranci zahtevali priključitev k Ljubljanski pokrajini, so dobili odgovor, da je to nemogoče, ker je Ljubljanska pokrajina sestavni del Italije; primorski domobranci pa niso smeli imeti enotnega poveljstva z onimi v Ljubljani, ker je bila Ljubljanska Pokrajina zasedbeno ozemlje Jugoslavije, dočim je bila Primorska še vedno ustavni del Italije. Namen tega je čisto prozoren: Nemci niso dovolili premočne, enotne domobranske formacije, ker so hoteli podvržene si narode imeti razbite in so jih tako lažje krotili. Revolucija je prišla kot nalašč. Če bi hoteli partizanstvo uničiti, bi to lahko dosegli v nekaj tednih, a s tem bi na Slovenskem vpostavili red in mir, kar bi bilo Nemcem samim v največjo škodo, ker bi s tem izgubili položaje blizu doma in bi bili premeščeni na daljna bojišča. Tako so podpirali partizane in dovolili domobranski pokret samobrambe, narod se je uničeval v revoluciji, okupator je le balanciral nasprotujoča si tabora.

Vsaka pokrajina pozna žalosten primer nemškega sodelovanja s komunisti. Za Primorsko je to Črni vrh nad Idrijo. 1. septembra 1944 so partizani z veliko premočjo od vseh strani navalili na Črni vrh. Tamošnji posadki so najprej prišle na pomoč nemška edinica in srbski dobrovoljci pod poveljstvom generala Mušickega, iz vipavske doline pa Pero Horn s svojo četo domobrancev. Sredi bojev so nemške edinice naenkrat zapustile bojišče. Za njimi so na ukaz nemškega poveljstva tudi srbski dobrovoljci morali zapustiti položaje. Tako je napade odbijal le major Horn in pa posadka na črnem vrhu. Horn je brzojavno prosil nemško vrhovno poveljstvo za pomoč, ki pa ni prišla. Na svojo roko so hiteli na pomoč domobranci iz Rovt, a so bili prepozni. Ko so partizani zvedeli za nemški umik in bili gotovo tudi obveščeni, da pomoči ne bo, so še bolj navalili na postojanko. Major Horn se je moral s svojo četo umakniti, sicer bi bil obkoljen tudi sam. Tedaj so partizanske brigade od vseh strani vdrle v Črni vrh, ga zavzele ter pomorile vse brambovce, kolikor se jih ni pravočasno prebilo iz obroča.

Slični primeri so nam znani iz Ljubljanske pokrajine iz časa po italijanski kapitulaciji, ko so partizani v istem „boju proti okupatorju“ z italijanskimi havbicami, tanki in topovi razbili Grčarice in Turiak, branilec obljubljal popolno amnestijo, če se predajo, po predaji pa vse pobili.

7) Umik Primorskih domobrancev

Proti koncu aprila je postajal pritisk partizanov, ki so prihajali skozi Dalmacijo, vedno hujši. 30 aprila so morali domobranci že zapustiti Aj-

Fantje iz Sv. Križa pri Litiji — domobranci na postojanki na Vrhniki.

dovščino in so se začeli skupaj z drugimi enotami umikati proti Gorici in naprej v Italijo. 1. maja so se srečali z Angleži v Furlaniji. Odpejani so bili v taborišče v Palmanovo. Orožje so morali odložiti 5. maja.

Štab Primorskih domobrancev iz Trsta in posamezni člani nekaterih primorskih posadk se je skupno s hrvaškimi domobranci vkrcal na bojne ladje, katere so upravljali in jim tudi poveljevali hrvaški mornarji in častniki. Najprej so mornarji odstranili nemške mine v tržaški luki in tako ladjam odprli pot na Jadransko morje. Tržaško pristanišče so napadali jugoslovanski komunisti, a Hrvatje so luko branili toliko časa, da je bila pot prosta. Imeli so veliko ranjenih in tudi nekaj mrtvih.

V višini Ankone so ladje ustavili angleški rušilci. Začela so se pogajanja za odhod v internacijo. Od Slovencev sta se jih udeležila major dr. Kovačič in poročnik dr. Jakob Toni. Angleži so vse odpeljali v Ancono, kjer so jih internirali.

Polkovnik Kokalj je iz Trsta odšel proti Ajdovščini in Gorici. Delal je, da hoče domobranske posadke osebno odpeljati na zapad. Poročila pravijo, da so ga partizani v Gorici ujeli in umorili.

Primorski domobranci so bili politično vsaj kolikor toliko zaščiteni, ker so delovali na pravno italijanskem ozemlju, kamor jugoslovanski partizani niso imeli pravice posegati, dokler ni bil sklenjen mir z Italijo. To se je zgodilo šele leta 1947. Tedaj so se pa tudi na zapadu že marsikomu odprle oči, da je spoznal zlaganost „osvobodilne borbe“ jugoslovanskih partizanov. To je rešilo veliko večino primorskih domobrancev, sicer pa bi jih doletela ista usoda predaje kot tiste, ki so se umaknili na Koroško.

VEČ JASNOSTI

Že dolgo vrsto let zasledujem vabila na razne slovenske prireditve. Posebno pozornost pa mi vzbujajo vabila na spominske proslave, zlasti glede Vetrinjske tragedije. Razumljivo je, da avtorji istih radi uporabljajo izraze, ki so njim bolj pri srcu, zlasti da se spominjajo tistih s katerimi so tedaj živeli in kaj radi obidejo one, pri katerih niso bili, temveč so se na njih račun in žrtev „boljše imeli“ in sedeli na varnem pod njih zaščito...

Vsiljuje se mi misel, da jih obidejo zato, ker se čutijo prizadete in jim je nerodno, zato jim zelo prav pridejo različni pogledi v naši emigraciji, da s svojo sposobnostjo hočejo zmanjšati pomen zaslužnih, da so nezaslужni „čisti“, morda celo moralni samoučitelji.

Gre torej za zmešnjave pomena Vetrinjske tragedije in povojnega pokola. Spominske proslave naj bi po teh moralnih principih „čistih rok“ odstranile pojem in pomen Vetrinja in v njim bi v smislu „dialoga, narodne sprave“, ali izključno iz „krščanske ljubezni do bližnjega (krivcev)“ zamenjal po ameriškem načinu za spominski dan za žrtve vojne in revolucije...

Kakor je zadnji del privlačen in katerega se zelo radi oprijemljejo ljudje v zgoraj omenjem smislu, je povsem drugega pomena kot spominska proslava Vetrinjske tragedije.

Med žrtve vojne in revolucije prištevamo vse Slovence, ki so padli v Jugoslovanski, Nemški, Italijanski, Madžarski, Anglo-ameriški in drugih tujih vojskah; potem vse ki so padli v partizanih, četnikih, Vaških stražah, Legiji smrti, domobranci in itd; vseh ki so bili pobiti od okupatorjev ali v revoluciji bodisi kot aktivisti, politiki, duhovniki ali preprosti ljudje iz različnih motivov ne vedno politično-ideoloških. Dalje interniranci po nemških in italijanskih taborišč (med Nemci in Italijani ni bilo razlike če so to bili nacisti ali fašisti, vsi so nas hoteli uničiti, sicer na nekoliko bolj civiliziran način kot komunisti); skratka: vsi tisti ljudje so bili žrtve vojne in revolucije in je naravno da se jih spominjamo.

Vetrinjska tragedija in povojno masovno klanje po Titovih komunistih ne spada v to gornjo kategorijo, ker je ta masovni pokol po vseh zakonih civiliziranih držav navaden barbarski kriminal! Da ta kriminal ni javno priznan, prikazan in obsojen v svetovni javnosti, ni samo krivda velikih in zmagovitih, ki imajo sami dosti masla na glavi, katerega lahko držijo skupaj pod senco „vojnih dogodkov in revolucij“. To je krivda političnih emigracij, oziroma njih vodstva, katerega je narod s trdimi žulji in svojo siromaščino šolal, da bodo za ta ubogi narod delali, ga branili, vodili in se za njega žrtvovali.

Spominska proslava Vetrinjske tragedije je res nekaj posebnega, saj

se spominja tistih tisočev, katerih ni več in katerih spomina se sramujejo krivci in sokrivci in tako najdejo skupen smisel: pozabiti, izmaličiti, zakriti, nagrada je zato v bodočnosti. Morda dobra služba na univerzi ali srednjih šolah, ali vsaj uživanje pokoja v Ljudski republiki Sloveniji.

Med nami pa bi bilo treba več jasnosti, ker v temi se bomo vedno zaletavali ob predmete, katerih bi se ob svetlobi ognili. Bojim se da hodimo v temi med grobovi in če bo v nas prevladovala stara psihoza, da nas izza križev spremljajo duhovi mrtvih, se lahko zgodi, da bomo podrli tisti spomenik ki stoji na praznem grobu in katerega krasimo s frazami: enotnost, bratstvo in bodočnost.

Vsiljuje se mi vprašanje: Kako je to mogoče, da se sklicujemo na žrtve naših najboljših istočasno pa se noče dati imen „njihovih“ mrtvih za seznam pobitih Slovencev? Kako je mogoče učiti pa ne sprejeti dejstev in Matice mrtvih samo zato ker je niso pripravili „naši“? Katerih se naj potem spominjamo? „Naših“ ali „vaših“, „mojih“ ali „tvojih“? Ali se spominjamo vseh, ki smo bili del njih in če bi danes vstali iz grobov v našo stvarnost bi zaklicali: „Roke proč vsi, ki nas delite med „naše“ in „vaše“ vi ste nam pripravili skupen grob!

Življenje je boj! Mir je samo na pokopališčih. Vsako življenje in vsak boj ima svoje zakone, še džungla ni brez njih. V jasnosti pojmov in z jasnimi pogledi na preteklost bomo odstranili vse tisto kar nas deli. In z njimi vred bomo spoznali tisti smisel in poslanstvo katerega nam je naklonila usoda, da ga uresničimo...

Jože Vrtačnik:

Spomini na kardinala Alojzija Stepinca

Ljubljana v času Jugoslavije kralja Aleksandra. Naš pokojni narodni voditelj dr. Anton Korošec, je bil po ukazu tedanjega predsednika vlade generala Petra Živkovića aretiran in z brzovlakom odpeljan v Srbijo, kjer je moral nato prestatj več let internacije. Strogo zastražen in brez vsakega odlašanja je moral zapustiti Ljubljano. Vse osebne zveze z dr. Korošcem in vsako posredovanje zanj je postalo nemogoče. Zavedni Slovenci brez ozira na politično pripadnost, med njimi mnogi Ljubljancani, so se takoj zavedli, da bomo Slovenci z odstranitvijo in politično izolacijo dr. Korošca ostali brez kakršne koli narodne opore in brez resnega in vplivnega narodnega vodstva. Zato so takoj brzojavno sporočili tedanjemu zagrebškemu nadškofu dr. Alojziju Stepincu, kaj se je z dr. Korošcem zgodilo in kdaj bo brzovlak prispel v Zagreb, kjer bo moral imeti daljši postanek. Tam je dr. Korošca na glavni

postaji že čakal nadškof dr. Stepinac, ki je dosegel dovoljenje, da sme govoriti z dr. Korošcem, vendar pa samo v navzočnosti policije. Res se je tako zgodilo: ves čas postanka na kolodvoru v Zagrebu sta se dr. Stepinac in dr. Korošec pogovarjala; vendar pa nihče, najmanj pa policija, ni mogel zvedeti, kaj sta se oba predstavnika dveh bratskih narodov menila, kajti pogovarjala sta se v — latinščini.

V času druge svetovne vojne in pod nemško okupacijo, je bilo mnogo Slovencev, tudi duhovnikov, nasilno preseljenih v Srbijo. Zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac, je tem preseljenim Slovincem na razne načine in kolikor je bilo v tedanjih možnostih sploh mogoče, pomagal. Na nek čuden in nikoli pojasnjen način je dr. Stepinac preprečil v mnogih slučajih, da bi slovenski duhovniki, ki so bili deportirani preko Zagreba v Srbijo, tja res prišli. Mnogo jih je pridržal v Zagrebu in od tam so se pozneje vrnili v Ljubljano. Med njimi vem za dva primera: g. **Jože Markež**, ki je bil dekan v Zagorju ob Savi in g. **Ivan Vodopivec**, ki je bil župnik v št. Jurju pod Kumom. Oba imenovana duhovnika sta pripovedovala mnogo lepih in plemenitih dejanj, ki jih je storil dr. Stepinac za Slovence in slovensko duhovščino, ko smo se pozneje večkrat srečali v Ljubljani. Oba sta že pokojna, a do smrti sta z vso hvaležnostjo oznanjala plemenitost in dobroto dr. Stepinca do Slovencev.

Še v letih pred izbruhom vojne, a ko smo vsi že slutili, kaj prihaja, je bil g. **Vinko Möderendolfer** v št. Jurju pod Kumom šolski upravitelj. Bil je poročen in oče štirih otrok. Vsi, ki smo ga poznali in odkar smo ga poznali, smo vedeli, da je navdušen komunist, kajti svojega prepričanja ni znal zakrivati. Dasi je le tajno sodeloval s komunisti (komunistična stranka je bila v Jugoslaviji prepovedana), se ni dovolj oziral na posledice, ki bi ga zaradi njegovega prepričanja in političnega delovanja lahko doletela. Zaradi njegove neprevidnosti se mu je zgodilo, da je bil leta 1935 kazensko premeščen za učitelja nekam v Srbijo. Toda komunistična mreža je bila kljub trdim zakonom že dobro organizirana in je znala poskrbeti za svoje pripadnike, katerim se je kaj navšečnega zgodilo. Ko bi moral g. Vinko Möderendolfer z vso družino oditi v Srbijo, je on in vsa njegova družina naenkrat izginila; nihče ni vedel, kam; vse je bilo zavito v skrivnostnost in čudežno tajnost. Šele po času se je zvedelo, da Vinko Möderendolfer z vso družino živi v Ljubljani in da je državni uradnik na dravski banovinski upravi. Marsikaj se je o tem govorilo; slišal sem tedaj, da je Vinko Möderendolferju pomagal ljubljanski škof dr. Rožman, ker sta bila kot dijaka dobra prijatelja.

Ko sem leta 1937 nastopil službo pri policiji v Ljubljani, sva se z Vinkom Möderendolferjem srečala. Tedaj in v vseh poznejših prilikah, ko sva se spet videla, je bil z menoj izredno prijazen in ljubezniv. Prišla je vojna in italijanske sile so zasedle Ljubljano. Prijaznost g. Vinka se je spremenila v iskanje stikov z menoj. Z ustanovitvijo OF pa so se njegovi

stijki z menoj povečali v nasvete, naj kot policist sodelujem pri komunistični stranki. Izmikal sem se mu s pripombami, da sem pač policijski uslužbenec in kot tak se ne morem in ne smem vmešavati v politiko. Odgovarjal mi je, da to ni nobena politika, ampak borba za svobodo naroda. Moralno sem bil večkrat primoran iti k njemu na stanovanje, ko je bilo treba brez ozira: komunist ali nekomunist, reševati nekatere skupne znanke. Ob nekem ponovnem srečanju pa me je nenavadno nasmejan pozdravil ter povedal: „Pred dnevi sem bil na sestanku OF. Med udeleženci je bilo že tudi nekaj vaših souslužbencev!“ Ko je videl, da sem ga samo začudeno gledal, je z velikim veseljem nadaljeval: „Zadovoljen, da so med nami tudi zastopniki policije, sem predlagal, naj bi za naše delo pridobili čimprej tudi Jožeta Vrtačnika, pa mi je eden izmed vaših policistov odgovoril: „Jože Vrtačnik je preveč farški in kot takemu mu ne morem zaupati, da bi z nami sodeloval!“ Zavrnil sem ga, češ, da jaz Vrtačnika že dolgo poznam, prav tako vso njegovo družino, in mu lahko popolnoma zupam. Povedal sem jim še, da jih je tu med nami precej, ki jih je veter prinesel z zelo različnih strani in bi znova izginili, če bi prišel močan nasproten veter. Z Vrtačnikom na naši strani se kaj takega ne bi zgodilo. Težava je samo v tem, kako ga pridobiti; kajti, če imamo njega med nami, imamo vse.“ Ko je še naprej govoril, mi je obljubil, da bom po končani vojni in komunistični zmagi gotovo vsaj sreski načelnik, za kar mi on jamči. Njegovo ponudbo sem odklonil.

Približno pol leta pred laškim razsulom so Vinkota Möderendorferja zaprli. Vendar je bil dobro zavarovan: po različnih zvezah Rdeče pomoči, ki je bila takrat že spretno organizirana, je bil proglašen za bolnega in kot tak interniran pod policijskim nadzorstvom v bolnišnici. Po nekem stražniku, ki je vršil službo v bolnišnici, mi je Vinko Möderendorfer sporočil željo, da ga obiščem. Storil sem to. Med pogovorom mi je dal naslove nekaterih ljudi, katere naj v njegovem imenu obiščem. Na lističu, katerega mi je dal in podpisal, je prosil pomoč v denarju zanj in za njegovo družino. Storil sem vse to in mu tudi oddal denar, ki sem ga zanj prejel, pri naslednjem obisku v bolnišnici.

Nekega dne sem na ulici srečal ženo Vinkota. Z žalostjo mi je pripovedovala, kaj se je zgodilo z njenim možem in o težkem udarcu, ki je to za vso družino. Pripovedovala mi je: „Mojega moža gotovi ljudje niso imeli radi. Saj vam je morda znano, da je bil moj mož kazensko prestavljen iz št. Jurja pod Kumom, kjer je bil učitelj, nekam v Srbijo. Na srečo se to tedaj ni zgodilo, ker smo imeli nekega človeka, ki nam je tistikrat pomagal!“ Odgovoril sem ji, da sem o tem pač nekaj slišal in da je bil menda škof dr. Rožman, ki je tedaj zanj posredoval. Gospa me je začudeno pogledala v oči in rekla: „Ne! Da se to ni zgodilo, nam je pomagal zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac. Samo njemu gre vsa zasluga, da nas takrat ni doletela nesreča prestavitve v Srbijo.“

Poudariti pa je treba nekaj: g. Vinko Möderendolfer je bil v Ljubljani eden izmed „uglednih“ komunistov in je imel stalne stike z Lovretom Kuharjem ali Prežihovem Vorancem.

Od vsega tega je že preteklo mnogo let. A nam vsem je še v spominu, kaj so komunisti storili z dr. Alojzijem Stepincem, ko so prišli na oblast. Vsi tisti, ki jim je on v stiski in brez ozira na njih prepričanje pomagal, so ostali brez moči in brez zahvale. Dr. Stepinac je pomagal kjerkoli je bilo treba in v kolikor je mogel, brez ozira: komunist ali nekomunist ali protikomunist — vedno je pomagal. A tisti komunisti, katerim je dr. Stepinac pomagal v njih nesrečah, se ga niso več spomnili, ko ga niso več rabili.

Zakaj bi zdaj morali molčati mi in ne dokazati vsemu svetu laži in zlobe, kateri so komunisti uporabljali, ko so po nedolžnem in zlagano sodili naše škofe in duhovnike?

Ko sem hodil v drugi razred osnovne šole na Bledu, nas je učiteljica poučila: „Lažnivcu nič se ne verjame, čeprav resnico govori!“ Laž in tatvina (oboje imajo komunisti v veliki in preveliki meri) sta sestri: obe rasteta iz ene korenine. Bog ju sovraži in sovražiti ju moramo tudi ljudje!

ŽALOSTNA BILANCA

(Domovinski dopisnik)

Več kot četrto stoletje je preteklo, odkar je najbolj absolutističen in totalitaren režim vseh časov zavladal v naši prekrasni domovini. Danes je dokazano dejstvo, da so zavladali izključno po zaslugi nadmočne Stalinove vojske, brez katere ne bi nikdar titovci mogli okupirati Srbije in Beograda. Slep in fanatično zavzemanje za komuniste od strani Churchilla in Roosevelta ter ostalih ne bi bilo zadostovalo. Če bi bil Tito siguren svoje zmage, že zaradi svoje slavohlepnosti ne bi bil nikoli prosil Sovjetov za pomoč za osvojitve glavnega dela Jugoslavije.

Pri komunistih se vse odvija strahovito hinavsko. Zato se ne smemo čuditi, da je Tito zanikal vse očitke kritikov rekoč, da povojna Jugoslavija v slučaju zmage partizanov ne bo komunistična, da bo življenje in imovina vsakogar nedotakljiva itd. Pokazal je s prstom na „gnilobo kraljeve Jugoslavije“ in dejal, da od sedaj naprej tu vlada bratstvo, svoboda, enakost, brezrazredna družba, odprava vseh privilegijev, svoboda vere, besede, gibanja, zborovanja itd., itd. Ustava „jamči“ ljudem vse pravice — toda samo na papirju! Poglej, kaj je bilo z Mihajlo Mihajlovim, ki je verjel v Ustavo! Poglej, kaj je bilo z vsemi, ki so se zanesli na njihove vsa-

koletne „amnestije“! Lenin je sam rekel, da je komunistična država nad vsakršno zakonitostjo, t. j. neomejena. Po Ustavu npr. ni mučenje; a povej mi, kdaj je bilo več in hujšega mučenja! Stotisočji so likvidirani brez sodnih postopkov, neznanu kje in kdaj.

Vladar Jugoslavije ni bil nikdar bogatejši in mogočnejši, dasiravno na papirju vlada delavski razred. Njegova klika ga posnema: razredne razlike med narodom in oblastjo niso bile nikdar tako ogromne kot sedaj. Tudi nepismenost, brezposelnost in prostitucija ter prometne nesreče niso bile nikdar na vrhu svetovne statistike, a sedaj so. Opažen je bil prvi val samomorov. Brezposelni delavci in drugi so preplavili Evropo, v kateri životarijo v duhovni praznini, da režim dobi valuto. Režimu dajo valuto vsako leto štirje milijoni tujih turistov; ampak kje je denar? Režim vedno tarna, da ni denarja. Zadolženost države je rekordna; in to države, ki ima rekordno mnogo prirodnih bogastev: nafte, premoga, boksita, žvepla, železa, srebra, zlata, lesa, vode in vodne sile, itd. Nacionalne mržnje so navzlic mnogo opevanemu bratstvu rekordne. Penzije so brez kakršnegakoli sistema, dobre samo za „tovariše“... Letna inflacija je dvajsetprocentna — to je tudi svetovni rekord. Alkoholikov je že 2,7%, a se spomnim, da so bili nekoč redkost. Kljub pritisku pa moč in množičnost vere raste, kar je zelo pozitivno.

Takšna je na kratko bilanca po 27-tih letih „liberalnega“ komunizma? Država je krhka kot še nikdar! Kaj bo?

Dr. Franc Blatnik

Kako sem pripravljaj atentat na Tita

IX.

V tistem času je prišel v Rim pater Edgar iz Kartuzije v Pleterju. Hotel je v Vatikanu doseči, da bi sv. oče izobčenje nad tremi slovenskimi komunističnimi duhovniki preklical. Ne vem, ali je bila to njegova osebna iniciativa, ali je bil poslan od vlade, postopek je bil na vsak način zgrešen. Nobenega priporočila od nobenega slovenskega škofa ni imel, tako v Vatikanu nikamor ni mogel. Želel je govoriti z msgr. Montinijem, pa so mu rekli, da se pride v Vatikanu brez veljavnega priporočila samo do švicarske straže. Moral se je vrniti, ne da bi kaj opravil. Da bi svoj neuspeh omilil, je doma govoril in pisal, da zato ni nič dosegel, ker da vatiškopolitiko napram Jugoslaviji vodijo pater dr. Anton Prešeren, dr. Pavel Bobič in dr. Blatnik. Joj, za kako važnega me je naredil!

Še nuncij se me je bal

Kako na slabem glasu je bilo takrat moje ime v domovini, je pokazal tudi papeški nuncij v Beogradu msgr. Oddi, ko je prišel v Rim, pa je želel z menoj govoriti. Poslal je nekoga h katakombam — niti telefonirati se ni upal — naj mi pove, da me vabi, naj bi prišel k njemu. Prosil pa me je, naj ne hodim v Vatikan skozi vrata pod zvonikom na levi strani bazilike sv. Petra, kjer je blizu zavod sv. Marte, kjer je on stanoval, marveč naj grem skozi Angelska vrata na desni strani, kot da grem na pošto, pa potem vse okrog cerkve sv. Petra do tistega zavoda. Bal se je da bi titovci zvedeli, da je z menoj govoril. Dobro je namreč vedel, da so iskali vsako pretvezo, da bi odnošaje med Vatikanom poslabšali. Res so čez nekaj mesecev odnošaje pretrgali, njega pa pri Sežani poslali čez mejo.

Beg iz Rima

Popoldne 10. junija leta 1953 zapoje telefon s salezijanske prokure v Rimu, to je: našega zastopstva pri Vatikanu, in prokurator mi naroča, naj se nemudoma zglašim pri njem, ker da ima zame zelo važno sporočilo, ki mi ga ne more povedati po telefonu. Kaj je bilo? Msgr. Montini je poslal k njemu nekega monsignorja z naročilom, da moram jaz takoj izginiti iz Rima in da nihče ne sme vedeti, kje sem, ker da so se jugoslovanski komunisti dogovorili z italijanskimi, da me ponoči ugrabijo in odpeljejo v Slovenijo, češ da po nalogu sv. očeta in z vatikanskim denarjem organiziram revolucijo doma.

Ugrabitev bi res bila lahko izvršljiva, ker sem čisto sam spal pri katakombah, le vrtnar je stanoval slabih 100 metrov stran. Rečeno je bilo, da ne smem prejemati pošte na naslov, kjer bom, in da moram vse žige z vatikanskim grbom uničiti, da ne bi komunisti z njimi ponaredili kakšnih vatikanskih dokumentov.

Vso noč sem kuril, urejal in spravljaj v kovčke, zgodaj zjutraj zadnjič maševal na grobovih mučencev, nato pa odšel, ne da bi katerega koli svojih podložnih obvestil, da odhajam. Prokurator mi ni pustil, da bi šel sam, marveč je naročil ravnatelju sosednjega salezijanskega zavoda, naj me spremi do vrhovnih predstojnikov v Turinu, ki mi bodo našli kakšno varno skrivališče. Meni so se takj varnostnj ukrepi zdeli pretirani, msgr. Montiniju in mojim predstojnikom jih je pa narekovalo dejstvo, da je samo pičla dva meseca nazaj na Angleškem brez sledu izginit poljski salezijanski duhovnik, ki je deloval med nekdanjimi Andersovimi prostovoljci v zavezniški vojski.

Ko sem pozneje vso stvar mirno premislil, sem prišel do prepričanja, da so komunisti zadevo o moji nameravani ugrabitvi vrgli med beograjske diplomate z namenom, da bi jo kdo javil Vatikanu — nuncija ta-

krat že ni bilo več — ta mi bo pa pomagal, da nevarnosti uidem, in tako bodo dosegli, kar so želeli, to je: da izginem iz Rima.

V skrivališče!

S predstojniki smo se domenili, naj bi šel v salezijansko bogoslovje v Bollengo v Piemontu, ki leži čisto na samem na griču, in tam čakal na papirje za čez morje. Določili so me na Puerto Rico v Karibskem morju, dovolj daleč, da me Titovi komunisti ne bi dosegli.

V Bollengu sem preživel dobro leto. Toliko časa sem namreč moral čakati na ameriško vizo, ker so si tukajšnje oblasti vzele čas, da so vse Titove obtožbe proti meni pregledale. Zelo sem bil vesel, da sem tam našel slovenskega sobrata g. dr. Franca Volčiča, s katerim sem bil že doma zelo tesno povezan, saj je bil v mojih mladih letih dolgo časa moj predstojnik, zdaj je pa v Bollengu preživljal svoje begunstvo kot učitelj in spovednik. Bil mi je v veliko oporo in tolažbo, kajti za mene je bil hud udarec, da sem moral tako na hitro zapustiti katakombe in delo, ki sem ga rad imel.

Bolelo me je tudi, da sem bil čisto odrezan od znancev in prijateljev, ker nisem smel prejemati pošte. Nisem dolgo zdržal. Začel sem jim pisati, a nisem oddajal na pošto v Bollengu, marveč po enkrat na teden nosil v Ivreo, kakih 7 milj stran, kot svoj naslov pa navajal: Poštno ležeče, Ivrea. Tako sem zopet prišel v stik s prijatelji po svetu.

X.

Prepričan sem bil, da bodo komunisti stikali za menoj, da bi zvedeli, kje sem, pa sem tuhtal, kako bi jih speljal na krivo sled. Še sanjalo se mi ni, da bom s tem začel pripravljati atentat na Tita, pa je le bes, da ima strah velike oči in vidi stvari, ki jih ni.

Vedel sem, da je doma poštna cenzura, zato sem hotel pisati domov iz kakšnega kraja daleč od Bollenga. Spomnil sem se na nekega dijaka, s katerim sva se spoznala v zavodu sv. Tarcizija v Rimu, pa je zdaj študiral v salezijanskem zavodu v Carigradu v Turčiji. Poslal sem mu dolar s prošnjo, naj mi kupi pet razglednic iz Carigrada. Eno sem napisal svojemu bratu doma, drugo salezijanskemu provincialu v Ljubljani, tretjo pa nekemu nekdanjemu svojemu gojencu, vsem približno takole: "Sem prišel sem in tukaj mi je zelo všeč, mislim ostati še nekaj časa. Pozdrave!" Poslal sem jih tistemu dijaku, priložil še en dolar in ga prosil, naj na razglednice nalepi znamke, kolikor je treba za Jugoslavijo, in jih odda na pošto.

Čez nekaj časa sem ga prosil, naj mi kupi par pisemskih papirjev in kuvert in naj mi jih pošlje. Vendar sem pismo napisal samo eno in to

bratu Jožetu. Takole se je glasilo: „Tukaj se imam zelo dobro in mislim ostati še dalje časa. Veselilo bi me, če bi mi kaj pisal. Naslov naredi takole: Policarpo Magnifico“ (tako se je namreč pisal tisti dijak), potem pa naslov salezijanskega zavoda v Carigradu. Poslal sem pismo v Carigrad s prošnjo, naj ga tega in tega dne odda na pošto.

„Atentat na Tita se pripravlja!“

Nobenega odgovora ni bilo, pač pa me je čez kakšne tri mesece poklical naš vrhovni predstojnik v Turinu, naj brž pridem k njemu, ker da ima nekaj zelo važnega za mene.

Neki Slovenec, ki je bil svojčas v jugoslovanski diplomatski službi v Turčiji, ki sem ga pa jaz samo po imenu poznal, je od nekdanjega znanca pri turški vladi dobil prepise zapisnikov o mojem nameravanem atentatu na Tita, jih prevedel in poslal našemu vrhovnemu predstojniku, ker za moj naslov ni vedel.

Iz njih je bilo razvidno, da so se Titovi komunisti, kakor hitro so prišle tiste moje tri razglednice iz Carigrada, prestrašili, češ da sem šel tja pripravljat atentat na Tita, ki je imel namen v kratkem obiskat; Turčijo, za kar pa jaz nisem čisto nič vedel. Pozneje sem zvedel, da so doma salezijanskega provinciala hudo prijemali, pa tudi tistega mojega nekdanjega gojenca, kaj delam v Turčiji, dočim moj brat kartice sploh prejel ni in tudi pisma ne in ga v zadevi Carigrada niso nič zasliševali. To sem zvedel pred dobrimi štirimi leti, ko sem se z vsemi temi srečal na Koroškem.

„Mednarodni zločinec“!

Tak je bil njih strah, da je Tito poslal turški vladi noto, v kateri je pisal, da se je nevaren mednarodni zločinec Blatnik vtihotapil v Turčijo z namenom pripraviti atentat nanj, ko pride tja, in prosil, naj me takoj zaprejo in njemu izročijo, ker sem jugoslovanski državljan.

Turki so poizvedovali po vseh mejnih prehodih in pregledovali; sezname ljudi, ki so pred kratkim vstopili v njih državo, in Titu odgovorili, da Blatnika ni pri njih.

„Pa je, samo da je pod drugim imenom,“ jim Tito odgovori v drugi noti, „skriva se kot Policarpo Magnifico v salezijanskem zavodu tam in tam.“ Medtem je namreč prišlo pismo na mojega brata, kjer sem mu pisal, na kateri naslov naj mi piše. Pisma brat nikoli ni dobil.

Res so kar trije detektivi šli, kot so mislili po mene. Javili so se zavodskemu ekonomu in vprašali, če je tam nek Policarpo Magnifico, in naročili, naj ga pokliče. Pride tenak, visok fant 19 let. Vprašajo, če je še kak drug Policarpo Magnifico tam, pa reče, da on sam. Papirji pokažejo, da je rojen v Smirni v Mali Aziji od italijanskega očeta in grške

matere. „Kakšne zveze pa imate z Jugoslavijo?“ ga vprašajo. „Prav nobenih,“ jim odgovori. Tedaj eden od njih reče drugemu: „Ta Blatnik mora biti pa res prefrigan mednarodni zločinec ali je pa izrodek domišljije.“ Ko fant sliši moje ime, jih vpraša: „O g. Blatniku govorite, kaj ga poznate?“ „Mj ne, pa bi ga radi spoznali. Kje pa je? Vidimo, da ga Vi poznate.“ „Seveda ga, v Italiji je“, jim pravi in jim pove vso zgodbo z razglednicami in pismom. Hudo jih je razjezilo, ko so spoznali, da jim je Titova strahopetnost naložila toliko dela in iskanja, dočim je bila vse skupaj le spretna potegavščina.

Tito besen na mene

Turška vlada je nato Titu poslala noto, v kateri mu je priporočala, naj bo bolj kritičen v svojih zahtevah in naj ne naseda nedolžnim zvijačam.

Ko sem kopije in prevode tistih dokumentov prebral, sem bil res vesel, da se mi je nehote in nevede posrečilo Tita in njegove speljati na led in celo pred tujo državo razgaliti, da je v Jugoslaviji še vedno pismenska cenzura. Ko bi bil nameraval kaj takega storiti, bi se mi ne bilo tako posrečilo, kot se je.

Razumljivo, da je Tita to hudo razjezilo. To iz tistih dokumentov ni bilo razvidno, za to sem zvedel, ko sem bil že na ladji za v New York. Svojim prijateljem sem bil namreč pisal, naj mi vso pošto od srede julija naprej naslavljaajo v Genovo na ladjo Saturnio, ki je od tam odplula 29. julija.

„Ušel sem njihovim rokam“

Gornje besede je zapisal sv. Pavel, ko je pripovedoval, kako se je rešil iz Damaska, kjer ga je kralj Areta hotel vreči v ječo. Na nje sem mislil, ko sem na ladji, ki je že plula daleč od Italije, prebiral številno pošto, ki se je bila nabrala. Od vseh strani, iz Rima, Trsta, s Koroške in prikrito celo iz Slovenije, so me svarili, naj se nikar ne vkream v Italijo, ker da so komunisti izvohali, da nameravam v kratkem emigrirati, pa so dali svojim nalog, da me morajo dobiti živega ali mrtvega. „Moralo se je zgoditi nekaj hudega, da so postali tako divji na Vas“, mi je pisal nekdo.

Jaz sem pa Boga hvalil, da sem bil že izven dosega njihovih rok, pa tudi, da prej za to nevarnost nisem zvedel. Tik pred odhodom, ko je že itak vedno dosti dela, bi me bila malo zmedla.

Pred 18. leti, ko je Tito hodil po Turčiji, se je iz strahu boril z namišljenimi sovražniki kakor Don Kihote z mlinj na veter, zdaj, ko je prišel v Washington, sem pa bil tukaj, pa se ob mene še obregnil ni. Eppure si muove! Pa je le nekaj drugače! Dal Bog, da bi kmalu postalo toliko drugače, da bi slovenski narod zopet zadihal v popolni svobodi!

(Konec)

Marijan Jakopič

Angelčkom

Pesem Angelčkom je posvečena spominu otrok, ki so jih komunisti pustili umreti na vročem soncu v Teharjih.

Na deri se zvija dvanajst drobnih telesc,
na deskah razbeljenih od neusmiljenega sonca.
Dvanajst Herodovih žrtev čaka svojega konca...
Včera rojenih za kratko ljubezen, srečo in upanje...

Črvički rijejo z noski po razbeljenem lesu,
prstki lovijo se v zraku, dokler ne omahnejo poleg telesa.
Nabrekle ustnice čakajo rose dotika — vode in mleka: prsi — krvi materine,
poljuba večera; nekoga da silno žerjavico sonca ugasi; ugasne baklo,
ki vrta po sencih in dolbe... in dolbe v oči...

Potem se umirijo. Počasi nobreknejo prstki. Dlanj so kot male posode.
Kot angelčki sključeno čakajo, da jih kdo dvigne, postavi pokonci,
zanese v barake trpinov, kot soho vso belo, svetniško.

Morda jo zanese nočjo kdo v gozdove, postavi kraj groba, gomile velike —
kjer spita ata in mama... Vse lepe, brez one groze mrličkov...
še tisti pljunek krvi na očkah je božji poslanec izbrisal...

Teharje, Teharje! Mesto leseno, vas groze, prestolnica novih zločinov Heroda.
Hotelo si igre, hotelo krvi, ki je tekla kot v klavnica vroča, vsa mlada...
Hotelo si angelčkov novih, slovenskih...

Na tistem razbeljenem vozu, na deri kraj taborišča, kjer žene norele so
in se zaganjale v žice, pred puške, pod biče valptov slovenske krvi...

Tam so rojeni bili, vlti za večnost naši krilatci. Angelčki zlatih
las in belega čela... Stojijo, sedijo na onih velikih gomilah, čisti in
lepi... Molijo, molijo, pejejo: Hvalnico, hvalnico!

Zahvaljen zanje, Stvarnik, zahvaljen!

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V BUENOS AIRESU

bo priredilo v režiji g. Marjana Wilemparta igro Tennessee-a
Williamsa KRISTALNA MENAŽERIJA s sodelovanjem ge. Vo-
lovškove, šušteršičeve in gg. Borštnika ter Kovačiča v **soboto, 22**
in v **nedeljo, 23. aprila 1972** v Slovenski hiši, Ramón Falcón 4158
v korist Zavetišča dr. Gregorija Rožmana. Podrobnosti bodo ob-
javljene v dnevnem časopisju. Vabljeni vsi zavedni borci z dru-
žinami vred.

PRIPOMBE K PRIPOMBAM

V št. 10 za oktober 1971 — ki mi je resda nekoliko pozno prišla v roke — je sicer meni popolnoma neznanji Buda Stanislav (pseudonim?) objavil „pripombe k povesti Huda pravda“. Ni navada, da bi pisatelj sam branil svoje delo; toda, ker so omenjene pripombe pisane v dokaj prezirljivem tonu in ker nepovoljno segajo v domobransko stvar samo, dovolite še meni nekaj pripomb k tem pikrim pripombam.

Kritik najprej pravi, da je v Hudi pravdi opisana domobranska postojanka nekje na Dolénjskem, — kar pa ni res. Povest je v celoti posvečena ideološkemu problemu domobranstva v odnosu do partizanstva. Partizanska propaganda je pa za kraj svojega delovanja vedno navajala, da se dogaja „nekje v Sloveniji“. V tem konspirativnem slogu se tudi Huda pravda godi „nekje v Sloveniji“, kar pove takoj prvi stavek (str. 9). Če jo kdo na vsak način hoče natančneje lokalizirati — ne vem, čemu? — s tem samo kaže, da je ne vzame v roke kot bravec, temveč kot detektiv; morda se mu tudi posreči natančneje jo lokalizirati, ker se povest sicer ne skriva; za poštenega braveca se pa kljub temu načelno godi „nekje v Sloveniji“.

Po trditvah opreznega, (najbrž) za pseudonimom skritega kritika je domobranska postojanka opisana tako netočno in popačeno, da on lahko trdi, da pisatelj ni nikdar videl od znotraj nobene domobranske postojanke v Ljubljanski pokrajini.

Prvič: kakšna svetost, kakšna veličina za presojo domobranskega problema pa je „Ljubljanska pokrajina“? Ali kritik ne ve, da je „Ljubljanska pokrajina“ samo nestvor okupatorja, ki ima s slovenskim narodom samo negativne zveze? Domobranstvo Ljubljanske pokrajine, domobranstvo na Gorenjskem, na Koroškem, na Primorskem, v Prekmurju — to so vidiki samo za zgodovinarja, pa še za njega zelo medli, od okupatorja vsiljeni; ideološki problem domobranstva je pa edin, povsod enako huda pravda, česar pa kritik ne vidi, ker ne zna gledati od znotraj.

Drugič: Huda pravda je povest. Lahko bi imela za izhodišče nikjer obstoječo, povsem iz pisateljeve fantazije skovano postojanko, da bi le taka postojanka mogla obstojati (ker povest hoče biti in je zgodovinska).

Tretjič: Kritiku in vsem bravcem Tabora morem reči, da je v Hudi pravdi opisana postojanka resnično obstojala in celo veliko, silno veliko doprinesla za „našo stvar“, ker je bila dobra postojanka, čeprav ni bila tako slavno utrjena kakor tista edina, ki jo on pozna. Tudi vsi ostali prizori in dogodki imajo strogo zgodovinsko podlago, kar pisatelj izrecno poudarja v opazki pred pravim začetkom povesti. Tisto opazko je treba vzei resno; naj kritik za morebitne bodoče pripombe s tem računa.

V ilustraciji, kako netočno in popačeno je v Hudi pravdi podana podoba postojanke, kritik podaja podobo postojanke na Igu in navdušeno

opisuje, kako mojstrsko so bili nekateri deli „kamufilirani“, da so jo utrjevali s trdim delom s presledki nekaj tednov, in da je bil konec koncev „celotni obrambni položaj čete kakor razdražen jež, čigar bodice sršijo na vse strani.“

Četudi je vse to res, v Hudi pravdi opisana skromnejša postojanka zaradi tega ni nič manj resnična in nič manj častivredna; za domobranstvo je pa veliko bolj zaslužna kot taka zgolj militaristična baharija.

Če je bilo vse to res, se je zgodilo ravno to, kar bi se ne smelo zgoditi, ker nič ni bolj usodnega in napačnega, kot vse zaupanje in ves obstoj moštva in vse naše stvari staviti v utrdbe. Primeri o razdraženem ježu drži, pa samo za ježa, ki se psu smeje, ker mu ne more blizu, v vojevanju pa je veljala za turške tabore; danes je pa že zdavnaj ob veljavo, ker je vsaka trdnjava prej ali slej osvojljiva. Kaj je Francozom koristila Maginotova linija, ali Nemcem Siegfriedova linija, ali tudi — Legionarjem utrjeni Turjak? Ali četnikom utrdbe v Grčaricah in Grahovem?

Razkosanje dežele na take trdnjave ali bloke je bila satanska iznajdba perfidnega okupatorja, ki je imel s tem vse gibanje v kletke zaprtega poštenega naroda pod kontrolo, gibanja komunistov pa niso ovirale, ker so preko komunistov v okupatorjevih vrstah dobili vse pripustnice in celo uniforme in so vse vedeli, kdo spi v tem bunkerju, kdo v onem, koliko orožja je v tem bunkerju, koliko v onem — kljub vsej kamuflaži.

V takih utrdbah se — zgodovinsko — pije, kvarta in lenari; niso bile nikak ideal in nobena slava v naši protikomunistični borbi in nobena sreča za ljudstvo. Zato je razumljivo, da je morala Huda pravda za izhodišče vzeti resnično obstoječo postojanko, kjer se je pokazalo, da moč domobranstva ni v utrdbah, temveč v krščanskem svetovnem nazoru in navdušeni borbi zanj, da; tudi postojanka v povesti ni bila ne-utrjena in se ni borila zgolj z idejo — s kurjim peresom na koncu.

Čudno pa izzveni tožba kritika, ko pravi: „S tem opisom domobranstva je (pisatelj) naredil izredno grobo napako, ki je na žalost ne bo mogel več popraviti, naša mladina bo pa ob čitanju (pravilno: branju) te povesti dobila napačno in izmaličeno predstavo o domobrancih.“

Morem mu zagotoviti, da bo naša mladina ob branju te povesti dobila pravilno predstavo o domobrancih — ob 25-letnici njihove grozne smrti. Izvedela bo, da so bili to klenci Slovinci, sicer ne svetniki in ne geniji, pač pa skrajno požrtvovalni borci za krščanske tradicije našega naroda, in da se je samo zato zgodilo z njimi tako, kakor se je: ker so bili v borbi in smrti od vseh zapuščeni.

Če bo mladina to izvedela iz Hude pravde, je izvedela najbolj bolečo resnico iz naše nedavne preteklosti in je povest svoj namen v polni meri dosegla.

(Godi se pa tudi nam nekako tako, kakor partizanom v domovini, ki

ih je zmeraj več in zmeraj večji junaki so; tudi domobrancev je zmeraj več in zmeraj bolj glasni so).

Še to: Kdor hoče kritizirati — celo v prezirljivem, zaničljivem tonu — s polnim imenom podpisano delo, se mora podpisati s polnim imenom. Tajnih prijateljev ima domobrancev že dovolj. (Če je pa Buda Stanislav polno ime in priimek, pa je s te strani vse prav).

Uredništvu najiskrenejša zahvala za objavo z izrazi najodličnejšega spoštovanja

Vdani

Lojze Ilija

pisatelj povesti "Huda pravda"

Op. uredništva: Stanislav Buda sta resnično ime in priimek.

A. M.

V BOLSONU NA TABORU

Skoraj ni slovenskega izletnika, ki gre v Bariloče — „Argentinsko Slovenijo“, da ne bi obiskal tudi kraj El Bolsón — „Gorenjsko“, ki se nahaja kakih 130 km proti jugu. Mislim, da so se prav radi tega tu naselili naši gorenjski rojaki in tudi dalo svojemu posestvu ime, kot nekak spomin „Triglav“.

Če zaviješ od glavne ceste 10 km pred Bolsonom na Budinekovo posestvo po cesti v hrib in med gozdovi, se po kratki poti odpre lepa dolina — „Logarska dolina“, odkoder se že od daleč zagleda novo, leseno enonadstropno planinsko kočjo „Tabor“ — nov slovenski počitniški dom.

Taborovo zemljišče ima 17 ha površine. Na vhodu je napis in od tu vodi pot z borovim drevoredom in se pride po 200 metrih pod hrib, kjer stoji kočja. Ravni del sveta pred kočjo ima lepo žitno polje. Lična planinska kočja služi za prenočišče in ima vso potrebno opremo za okrog 20 ljudi. Na pročeljni strani kočje je napis „Tabor“, ki je okrašen z jelenovimi rogovi in cvetjem. V glavni pritlični sobi je okras, ročno delo jelenov, ki jih je podarila za ta dom gospa Marija Zupančič iz Clevelanda. Koča ima v pritličju tri sobe in v prvem nadstropju še dve. Malo nad kočjo se nahaja prostorna lesena obednica, a poleg nje je zidana kuhinja z dvema straniščema. Oboje ima toplo vodo. Kuhinja ima štedilnik na drva.

Nad temi stavbami je velik hrib, ki je ves zasajen z stotinami novih nasadov: češenj, višenj in orehov. Kake pol ure peš od posestva se nahaja potok, ki ima lepo "cascado" — slap, kjer je dovolj vode za kopanje in plavanje. V ozadju se pa vidi mogočen vrh „Azul“ — Sinji vrh, ki ga

pokriva večni sneg. V gorovju Azul se nahaja skoraj edinstveno jezero treh barv.

Na posestvu „chacri“ Triglav, ki ima 160 ha zemlje živijo gostoljubni, prijazni in delavni Budinekovi ljudje. Chacra je argentinski izraz za posestvo, kjer se goji in prideluje vse: žito, travniki, gozdovi, živina ter najrazličnejše sadno drevje. Takih posestev smo bili vajeni doma v Sloveniji. Na posestvu je veliko gozda: cipres, smreke, bori; imajo tudi lastno žago. Najbolj važno je pa to, da so ti kraji s svojo klimo, zemljo in lego najprimernejši za nasade hmelja v Argentini. Trenutno ima Triglav 8 ha hmelja in so „coseche“ — trgatve hmelja lep vir dohodkov, ki so seveda odvisni od cene in letine.

V razgovoru z g. Vojtehom o novem slovenskem počitniškem domu Tabor, mi je povedal, da je ta dom postavljen v večni spomin na naše brate domobrance, ki so jih po končani zadnji vojni zverinsko umorili njih „bratje-tovariši“. Dom je začel graditi pred tremi leti in ga je letos v glavnem končal. Na razpolago je vsem Slovencem. Z malo odškodnino „za posteljo“, si bodo izletniki v lastni režiji kuhali v ta namen postavljeni kuhinji. Poseben popust bodo imeli predvsem naši vojni invalidi in režeži, kakor tudi šolska mladina in študentje. Ta dom bo predvsem za tiste, ki si žele počitka, lepe „gorenjske“ narave in dobrega zraka. Gospod Vojteh in Budinekovj želijo in vabijo vse slovenske rojake na oddih v ta nov slovenski planinski počitniški dom.

S kitaro v roki, mi je g. Vojteh ves navdušen zapel svojo pesnitev temu domu takole:

„Prav lušno je dol v Bolsonu,
kjer Tabor ob bregu stoji;
krog njega so gaji zeleni,
to mene najbolj veseli.“

Hvaležni smo Ti, g. Vojteh, da si postavil nov slovenski počitniški dom, v spomin na naše pobite brate. Skušali bomo izpolniti željo Tebe in Tvojih, ki ste veliko žrtvovali: časa in denarja. Podprli Vas bomo pri tem plemenitem delu in prišli uživati gostoljubnost lastnikov Triglava. Kličemo že danes: na svidenje v prihodnjem letnem počitniškem času na Taboru-Triglavu pri Budinekovih!

NA UREDNIŠKI MIZI

G. Lojze Ilija: Dopis g. Stanislava Bude ne predstavlja naše ocene Vaše knjige. Mi doslej ocene še nismo mogli prinesiti samo zaradi fizičnih zaprek našega ocenjevalca. Upamo pa, da jo bomo lahko kmalu prinesli in nadoknadili to neljubo vrzel. Ne glede na to, kako bo naš sodelavec Vašo knjigo ocenil, se Vam z naše strani na tem mestu zanjo že toplo zahvaljujemo. Ko Vas lepo prosimo, da bi tudi še kaj napisali za naše glasilo, Vas pozdravljamo z iskrenimi domobranskimi pozdravi!

Dopisnikom: TABOR je nedvomno prva emigrantska publikacija, ki se nikoli ni bal priobčiti celó napadov nanj, kaj šele mnenj, ki se ne bi strinjala z mišljenjem in ugotovitvami naših dopisnikov. Toda anonimnih dopisov ni in ne bo priobčal, pa naj so hvale ali graje. Vsaj uredništvu mora biti poznan dopisnik, ki želi, da bi bil njegov prispevek priobčen na straneh našega glasila. Po drugi strani je pa to tudi najmanjše merilo za tehtanje značajnosti.

DAROVALI SO:

Invalidski sklad:

N. N., Hurlingham ..... 15.—

Tiskovni sklad gl. Tabor:

DSPB Tabor, Arg. .... 42.—

I. A., Esquel ..... 5.—

N. N., Argentina ..... 2.—

Prodaja knjig ..... 35.—

N. N., Carapachay ..... 5.—

K. J., Avstralija (v dol.) .. 1.—

Tiskovni sklad ZDSPB Tabor:

Jeretina Mihael, ZDA ..... 2.—

Jeretina Frank, ZDA ..... 2.—

Štruklej Franc, ZDA ..... 10.—

Lukež Rudi, ZDA ..... 2.—

Zajec Milan, ZDA ..... 4.—

Kolarič Rudi st., ZDA ..... 2.—

Lovše Ivan, Kanada ..... 3.—

Darovali so:

(v pesih)

Za zavetišče

Kos Vojteh, Haedo ..... 100.—

N. N., L. del Mirador ..... 60.—

Kolenc Alojz, Miramar ..... 200.—

Tršan Janez, Boulogne ..... 37.—

Cimerman Polde, ZDA (dol.) 2.—

Mesto cvetja za pok. Marjana

Marolt:

Slov. kulturna akcija, Arg. ... 20.—

Mesto cvetja za pok. dr. Frančkom

Prijateljem:

Slov. kulturna akcija, Arg. ... 30.—

Mesto cvetja za pok. Zdravkom

Novak:

Zajec Milan, ZDA (v dol.) . 5.—

Darovali so za zavetišče:

Rebozov Branko, Martínez (rabljen hladilnik)

Ribnikar Rudolf, J. L. Suárez (rabljeno pohištvo)

Uprava „Tabora“ ima na razpolago sledeče knjige:

Mimo smrti v svobodo (Stane Pleško)	§ 10.—
Svoboda v razvalinah (F. Grum-S. Pleško)	§ 10.—
Vetrinjska tragedija (ZSPB)	§ 10.—
Bela knjiga (ZDSPB Tabor)	§ 20.—

Knjigo morete naročiti in plačati z bančnim ali poštanim čekom na naslov: **Antonio Matičič**, Igualdad 1110, J. L. Suárez FGBM, Provincia Buenos Aires

Prav tako morete poslati naročnino za „Tabor“ na isti naslov.

V S E B I N A

Penetración económica soviética en America Latina	81
Velikonočne misli (Rev. F. Gaber)	82
Sedaj je vseeno (-e. -a)	83
Problematika narodne sprave (Peter Urbanc)	87
Primorski domobranci (P. D. Č.)	90
Več jasnosti (R. R')	98
Spomini na kardinala Alojzija Stepinca (Jože Vrtačnik)	99
Žalostna bilanca (Domovinski dopisnik)	102
Kako sem pripravljaval atentat na Tita (Dr. Franc Blatnik)	103
Angelčkom (Marijan Jakopič)	108
Pripombe k pripombam (Lojze Ilija)	109
V Bolsonu na „Taboru“ (A. M.)	111

Correo
Argentino
Sucursal
J. L. Suárez
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 8133

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 2619